

Udskrift af dombogen

D O M

afsagt den 16. juli 2010 af Retten i Aalborg, 9. afdeling.

BS 9-163/2009

Dorte

mod

TrygVesta Forsikring A/S

Klausdalsbrovej 601

2750 Ballerup

og

Topdanmark Forsikring A/S

Borupvang 4

2750 Ballerup

BS 9-164/2009

Dorte

mod

Advokatfirmaet

Under disse sager, der er behandlet samlet, har Dorte

nedlagt påstand om, at TrygVesta Forsikring A/S dømmes til at betale principalt 353.500 kr. med rente i henhold til erstatningsansvarsloven fra den 5. november 1994, subsidiært et skønsmæssigt fastsat mindre beløb med rente efter erstatningsansvarslovens § 16.

Endvidere har Dorte

overfor Topdanmark

Forsikring A/S nedlagt påstand om, at Topdanmark Forsikring A/S dømmes til at betale principalt 237.500 kr. med rente efter erstatningsansvarslovens § 16 fra den 24. august 1996, subsidiært et skønsmæssigt fastsat mindre beløb med rente efter erstatningsansvarslovens § 16.

Endelig har Dorte . overfor TrygVesta Forsikring A/S og Topdanmark Forsikring A/S nedlagt en mere subsidiær påstand om, at disse dømmes in solidum til at betale 591.000 kr. med rente efter erstatningsansvarslovens § 16, subsidiært et skønsmæssigt fastsat mindre beløb med rente efter erstatningsansvarslovens § 16.

TrygVesta Forsikring A/S har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært mod betaling af et mindre beløb end det påstævnte.

Topdanmark Forsikring A/S har nedlagt påstand om frifindelse.

Dorte har overfor Advokatfirmaet .

nedlagt påstand om, at disse dømmes til at betale principalt 591.000 kr. med rente efter erstatningsansvarslovens § 16 af 353.500 kr. fra den 5. november 1994 og rente efter erstatningsansvarslovens § 16 af 237.500 kr. fra den 24. august 1996, subsidiært et skønsmæssigt fastsat mindre beløb med rente efter erstatningsansvarslovens § 16.

Advokatfirmaet har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært mod betaling af et mindre beløb end det påstævnte.

Der har under begge sager været meddelt Dorte fri proces uden retshjælpsdækning.

Dommen er i medfør af retsplejelovens § 218a, stk. 2 affattet uden fuldstændig sagsfremstilling.

Sagens omstændigheder er nærmere følgende:

Den 5. november 1994 kom Dorte til skade i

forbindelse med et færdselsuheld, hvor der skete et frontalt sammenstød mellem to biler. Ved færdselsuheldet blev Dorte slynget ud af bilen, hvorefter hun blev fundet bevidstløs på en skråning. Hun var bevidstløs ved ankomsten til Aalborg Sygehus, hvor hun lå i koma i 10 døgn på neurointensiv afdeling.

Af en journaludskrift af 21. marts 1995 fra Aalborg Sygehus fremgår, at der efter ambulant kontrol efter sygeforløbet blev konstateret, at der var en "ualmindelig god restitution efter svært kranie- og multitraume".

Dorte var på skadestidspunktet i gang med en 1-årig uddannelse som social- og sundhedshjælper, hvorunder hun oppebar elevløn.

Efter sin tilskadekomst ved færdselsuheldet rettede hun henvendelse til advokat med henblik på at opføre sit erstatningskrav overfor Baltica Forsikring A/S, senere Tryg-Baltica Forsikring A/S og nu TrygVesta Forsikring A/S som ansvarsforsikrer for det skadevoldende køretøj.

Ved brev af 25. juli 1995 fremsendte advokat på vegne skadelidte Dorte et erstatningskrav til Baltica Forsikring vedrørende tabt arbejdsfortjeneste, erstatning i henhold til erstatningsansvarslovens § 2 samt svie og smerte.

Ved brev af 4. december 1995 anmodede Tryg-Baltica Forsikring A/S om en nærmere dokumentation for blandt andet udbetalte sygedagpenge for at kunne tage stilling til kravet om tabt arbejdsfortjeneste.

Ved brev af 29. januar 1996 fremsendte advokat denne dokumentation til Tryg-Baltica, hvor Dorte aktuelle krav vedrørende tabt arbejdsfortjeneste og krav i henhold til erstatningsansvarslovens § 2 samt godtgørelse for svie og smerte blev opgjort. Endvidere fremgår det af brevet, at en lægeerklæring fra Dorte egen læge var blevet udfærdiget i henhold til en slutattest og tidligere fremsendt til forsikringsselskabet, og at advokaten ville fremsende en speciallægeerklæring fra overlæge Ole Fedders, hvis skadelidtes helbredstilstand måtte være stationær, idet der herefter ville skulle tages stilling til krav om godtgørelse for varigt mén og erhvervsevnetab.

Af den nævnte speciallægeerklæring af 15. februar 1996 fra overlæge Ole Fedders fremgår blandt andet:

"Aktuelle:

Den 5.11.94 var hun indblandet i en trafikulykke, hvor 2 biler stødte sammen. Hun blev slynget ud af bilen, blev fundet bevidstløs på en skråning. Blev indbragt til Aalborg sygehus, hvor hun ikke er vågnet op, hendes pupiller er store, men med lysreaktion. Hun bedøves og intuberes m.h.p. respiratorbehandling. Man konstaterer en højresidig claviculafractur (kravebensbrud), der er en løs højresidig femurfractur (brud på højre lårben). Der foretages CT-scanning af hjernen visende en lille blødning i venstre hjernehalvdel dybt, endv. findes ved rtg. af brystkassen tegn på højresidig claviculafractur med et par cm diastase. Rtg.us. af bækkenet viser brud i højre ossis pubis (skambenet) og endelig findes mistanke om en aortaruptur (skade på hovedpulsåren), idet der er bredt mediastinum. Der foretages en suppl. CT-scanning af brystkassen der bekræfter mistanken om aortalæsion.

Hun behandles med indlæggelse af trykmåler til måling af det intracranille tryk, endv. med sedation og i respirator.

Den 10.11. begynder man langsomt at vække hende. Der skønnes at være behov for lidt længere varende vejtrækningsstøtte, hvorfor hun tracheostomeres, endv. er bruddet i højre lårben operativt behandlet med marvsøm i de første dage efter indl. P.gr.a. aortarupturen planlægges operation af denne og den udføres 1½ uge efter indl. Ved denne operation indsyes karprotese.

Det samlede forløb går tilfredsstillende, rtg.kontrol af brystkassen er tilfredsstillende, rtg.kontrol af det højresidige lårbensbrud er tilfredsstillende og hun vågner yderligere langsomt op. Hun har som sin første erindring efter ulykken hukommelse fra den 6.12.1994, det sidste hun kan huske før ulykken er at hun gik ud til bilen.

Den 10.12.94 overflyttes hun til Brovst sygehus, hvor hun er indlagt en god uges tid før hun kan udskrives til hjemmet. Den første måneds tid efter udskrivelsen til hjemmet gik hun med krykkestokke p.gr.a. bækken- og højresidig lårbensbrud, herefter kunne hun klare at gå uden. Hun kom så til fysioterapeutisk behandling som hun gik til frem til sidst i marts mdr. 1995.

I forløbet efter udskrivelsen har hun især haft gener fra en fornemmelse af at hun ikke har haft fuld kontrol over sin højre hånd, endv. har hun haft smerter fra højre hofte og knæregion. Alle generne har været aftagende. Hun har været til kontrol på neurokir.afd. 21.3.95. Forinden er der foretaget en kontrol CT-scanning af hjernen som viser at der er lidt brede basale cisterner, men herudover er der normale forhold. Der er i maj mdr. 95 gjort en neuropsykologisk vurdering som skønner at skadelidte er kommet sig forbavsende og fremtræder upåfaldende uden tegn på cerebrale funktionsforstyrrelser.

Hun er fortsat i kontakt med ortopæd.kir.amb., idet det er planlagt at hendes søm i højre lårben skal fjernes, man har overvejet i begyndelsen af dette år, men der er endnu ikke sket nogen indkaldelse og i øjeblikket vil man formodentlig afvente at hendes graviditet i hvert fald er afsluttet.

Hun føler at hun gradvist har fået det bedre i løbet af 1995. I dag anfører hun så følgende

Aktuelle klager:

1. Af og til, især hvis hun har belastet højre ben meget med at gå meget føler hun at der kan komme smerter i højre hofteregion. Disse smerter kan også udløses i kulde og fugt.
2. Hun har fortsat gener ved brugen af højre hånd som hun ikke føler hun har helt styr på. Hun skriver dog med højre hånd og kan dette.
3. Hendes højre ben er blevet en lille smule længere end det venstre og af denne grund bruger kun nu et indlæg på 1 cm i venstre hæl.

....

Funktionsniveau:

Anfører at der ikke i øjeblikket er nogen indskrænkninger hverken i hendes arbejdsfunktion el. i det hjemlige. Hertil kommer at hun altså nu er 25 uger henne i en graviditet.

...

Objektivt:

...

OE: Ledbevægeligheden er fri, kraften skønnes god og ens, tonus i armene er normal og trofikken ligeså. Der er en let overvægt af de højresidige dybe reflekser i

forhold til de venstresidige. Der er en højresidig knipserefleks, intet tilsv. på venstre side. Der fremkaldes ikke acromioclaviculærrefleks på nogen af siderne. Hun angiver normal følesans for berøring på begge arme. Der er palp. følger efter den højresidige claviculafractur, der er ingen smerte ved palp. Der er intet palp. abnormt i fossa supraclavicularis på nogen af siderne. Der er god radialispuls i begge arme. Der er normal og ens diadochokinese og stereognose.

Truncus: Der er et større skråstillet ar fra venstre side af ryggen langs ribbensretningen om mod forsiden af venstre side af brystkassen efter thoracotomi. Lidt føleforstyrrelse i og omkring arret som iøv. ses velhelet, men med nogen pigmentering som må skønnes at være en blivende kosmetisk gene. Der er ikke nogen smerte ved palp. langs arret, ej heller ved vejtrækning. Der er normal følesans på kroppen for berøring. Der er velhelet ar efter tracheostomi.

UE: Ledbevægeligheden i venstre ben er nat. Højre hofte flekteres en smule mindre end venstre, det drejer sig om 10-15 gr. Udaddrejning og indaddrejning i højre hofte mangler 15-20 gr. i at være på højde med den venstresidige. Der er i yderstillingerne specielt ved udadrotation smerte i højre hofte-region. Der er ikke nogen sideløshed el. skuffeløshed i knæene, der er ikke nogen ansamling. Der er velhelede ar på ydersiden ved højre hofte-region samt ned ved højre knæ efter operationen med marvsømning. Normal bevægelighed over fodled. Kraften i benene skønnes god og ens, tonus i benene er normal og trofikken ligeså. Højresidig patellar- og achillesrefleks fremkaldes livligere end på venstre side, der er dog ikke nogen udvidet refleksogen zone, der er ikke nogen klonus og der er normale og ens plantarreflekser. Udover føleændring omkring operationsarrene samt omkring og lidt under højre patella er der normal følesans på begge ben. Der er gode ens fodpuls.

Columna: Halshvirvelsøjlen med nat. krumning og fri bevægelighed uden smerter i yderstillingerne. Bryst- og lændehvirvelsøjlen er upåfaldende.

Gangen: Ses nat. Spænstig, ingen halten el. aflastning og normalt medsving af armene. Overgang fra liggende

til siddende og stående stilling foregår ubesværet ligesom hun klarer af- og påklædning uden problemer.

Resume:

24-årig kvinde som den 5.11.94 udsættes for alvorlig ulykkestilfælde, idet hun er med i en bil der kører sammen med en anden, og hun slynges ud af bilen og findes bevidstløs. Hun har pådraget sig en mindre venstresidig kontusionsblødning i hjernen, et højresidig kravebensbrud, ruptur på aorta, brud i højre os pubis samt højresidig femurfractur.

Behandles med intubation og respirator samt intracranieel trykmåling. Højresidig lårbensbrud behandles operativt med marvsøm, efter ca. 1½ uge opereres hun for aortarupturen med en proteseindsættelse.

Vækkes gradvist og kan via hjemsygehuset udskrives til hjemmet 19.12.94.

Efterfølgende har hun gået til forskellig træningsbehandling, har været til kontrol dels på neurokir.afd. hvor forholdene er fundet tilfredsstillende incl. CT-scanning af hjernen, der er gjort en neuropsykologisk vurdering i maj mdr. 95, hvor man ikke har fundet tegn på cerebrale funktionsforstyrrelser. Hun går fortsat på ortopædisk ambulatorium m.h.p. at få fjernet marvsømmen muligvis i løbet af 1996. Hun har 8.1.96 genoptaget tidl. arbejde som hjemnehjælper, som hun udfører uden nogen former for skånefunktion. Hun er endv. blevet gravid og er i øjeblikket 25 uger henne i sin graviditet. Hun har fortsat gener specielt i form af smerter i højre hofte når hun har gået meget på højre ben el. hvis det er koldt el. fugtigt. Hun føler en vis styringsbesvær med sin højre hånd og hendes højre ben er blevet lidt længere end det venstre, hvilket har medført at hun har 1 cm indlæg i venstre hæl.

Diagnose:

Contusio cereberi seqv. - følger efter hjemekvæstelse med lille blødning i hjernen.

Fractura claviculae dxt. - højresidig kravebensbrud.

Laesio traumatica aorta thoracalis seqv. - følger efter delvis overrivning af hovedpulsåren.

Fractura pelvis seqv. - følger efter bækkenbrud.

Fractura corporis femoris dxt. seqv. - følger efter højresidig lårbensbrud.

Konklusion:

Undersøgtes tilstand må under indtryk af de meget alvorlige skader betragtes som særdeles tilfredsstillende, idet de aktuelle mén er beskedne.

Hendes tilstand må betragtes som blivende og de beskrevne gener er derfor at opfatte som varige mén.

Der er ikke i øjeblikket noget erhvervsevnetab."

Tryg-Baltica Forsikring meddelte ved brev af 25. marts 1996 til advokat at forsikringsselskabet havde vurderet skadelidtes varige mén til 15 procent.

Det hedder herom nærmere i dette brev:

"Idet vi henviser til Deres klients tilskadekomst, kan vi oplyse, at vor læge har vurderet de varige mén til 15 %.

Efter lov om erstatningsansvar ydes der kr. 2920,00 pr. procent, hvorfor vi kan tilbyde følgende godtgørelse:

Méngodtgørelse	kr. 43800,00
----------------	--------------

Beløbet vil blive pålagt renter i henhold til erstatningsansvarsloven fra uheldsdato til betaling sker.

Vi beder Dem skriftligt meddele os, om Deres klient kan godkende vort tilbud.

Ifølge erstatningsansvarslovens §10 har såvel skadelidte som skadevolder mulighed for at bede Arbejdsskadestyrelsen komme med en udtalelse.

Forelægges spørgsmålet for Styrelsen, betyder dette, at der ses bort fra vor læges vurdering, og det vil så i almindelighed være Arbejdsskadestyrelsens udtalelse, som lægges til grund for erstatningsberegningen.

Hvad angår stationærdatoen mener vor lægekonsulent at denne er 6 måneder efter uheldet.

Det vil sige at vi godkender svie og smerte i 6 måneder samt tabt arbejdsfortjeneste fra den 01.01.95 til den 05.05.95.

Såfremt De kan godkende vort tilbud, imødeser vi Deres erstatningsopgørelse indsendt ..."

Advokat rettede på baggrund heraf henvendelse til Tryg-Baltica med oplysning om, at skadelidte ikke umiddelbart kunne godkende tilbudet.

Ved brev af 23. maj 1996 fastholdt Tryg-Baltica vurderingen af sagen. Det hedder i dette brev til advokat nærmere:

"Deres brev af 14.05.1996 har jeg modtaget.

Herefter har jeg gennemgået sagen påny, og må fastholde vort tilbud på 15 % mén, erhvervsevnetabet til under 15 % samt stationærdatoen til 6 måneder efter uheldet.

Jeg beder Dem herefter meddele [om] Deres klient kan godkende vort tilbud.

I modsat fald kan sagen forelægges Arbejdsskadestyrelsen, men så vil vort tilbud bortfalde."

Den 24. august 1996 var Dorte involveret i endnu et færdselsuheld, hvor hun pådrog sig en personskade.

Hun rejste krav overfor Topdanmark Forsikring A/S, der var ansvarsforsikrer for det skadevoldende køretøj.

Af en statusattest fra skadelidtes læge til Topdanmark fremgår blandt andet, at Dorte kom under behandling ved lægen den 24. september 1996. Det fremgår videre, at hun efter lægens skøn ikke har været sengeliggende, men oppegående sygemeldt i perioden fra den 10. september 1996 til den 8. oktober 1996, hvor hun efter lægens vurdering måtte antages at kunne varetage sit arbejde fuldt ud. Endelig fremgår det, at skadelidte havde fået de sidste behandlinger ved en fysioterapeut omkring den 19. september 1996, og at der i attesten var taget et "forbehold for eventuelt senere tilbagefald".

Den 5. november 1996 fremkom Arbejdsskadestyrelsen med sin vejledende udtalelse vedrørende sagen med Tryg-Baltica. Det hedder i denne udtalelse

blandt andet:

"Vi er blevet bedt om en udtalelse om méngraden og erhvervsevnetabet efter erstatningsansvarslovens § 10 samt om stationærtidspunktet.

Der er i forbindelse med vores udtalelse om erhvervsevnetab ikke taget stilling til, om skadelidte er omfattet af erstatningsansvarslovens § 8.

På grundlag af de foreliggende oplysninger vurderer vi méngraden til 5 procent, jf. erstatningsansvarslovens § 4. Vi har lagt vægt på, at skadelidte har følger efter ulykken i form af let bevægelsesættelse i højre hofte, ar på hals og brystkasse samt protese i legemspulsåre.

Vi vurderer erhvervsevnetabet til mindre end 15 procent, jf. erstatningsansvarslovens § 5. Vi har lagt vægt på, at skadens begrænsede følger ikke i sig selv kan begrunde ændringer i arbejdssituationen i et sådant omfang, at erhvervsevnen kan anses for varigt nedsat med 15% eller derover.

Stationærtidspunktet er fastsat til 1. april 1995, hvor det primære behandlingsforløb afsluttes.

Stationærtidspunktet er det tidspunkt, hvor der efter relevant behandling i nogenlunde fortsættelse af ulykkestilfældet ikke kan forventes yderligere bedring.

For langvarige behandlingsforløb, der ofte strækker sig over flere år, indtræder stationærtidspunktet, når det primære behandlingsforløb er afsluttet."

På baggrund af denne udtalelse rettede advokat _____ på vegne skadelidte henvendelse til Tryg-Baltica ved brev af 11. december 1996, hvori det blandt andet hedder:

"Jeg har drøftet sagen med min klient, der ikke kan acceptere afgørelsen, dels på grund af stationærtidspunktet og dels på grund af, at méngraden er sat for lav.

Min klient har fortsat store problemer med sin højre hånd, idet hun ikke har fuld følelse i fingrene og taber ting, som hun holder i denne hånd. Endvidere generer hånden hende på den måde at hun beskytter den og ubevidst bruger venstre arm til de ting som

denne kan bruges til.

Vedrørende stationærtidspunkt bemærkes, at min klient var sygemeldt til den 8/1 1996 p.g.a. uheldet, og på denne baggrund må jeg derfor forlange tabt arbejdsfortjeneste indtil denne dato."

Ved brev af 9. januar 1997 fremsendte advokat en opgørelse af skadelidtes krav til Tryg-Baltica. Det hedder herom nærmere i brevet:

"Idet jeg henviser til mine breve ... samt telefonsamtale ... skal jeg herved på min klients vegne opgøre min klients krav mod Dem således, idet jeg henviser til Arbejdsskadestyrelsens afgørelse, og idet jeg tager forbehold for at rejse en civil retssag, dels vedrørende stationærtidspunkt og dels vedrørende méngraden:

Méngrad 5% med forbehold for yderligere erstatning	kr. 14.600,00
Tabt arbejdsfortjeneste	kr. 4.708,68
Svie og smerte	<u>kr. 11.130,00</u>
....	kr. 30.438,68

Endvidere tages forbehold for renter m.v., ligesom der tages forbehold for min klients afbrudte uddannelse, idet min klient i forbindelse med ulykken fik afbrudt den uddannelse som hun var i gang med som social- og sundhedshjælper. Min klient skal igennem et nyt forløb for så vidt angår 24 uger, hvilket betyder, at min klient i den periode skal gå fra sin normale løn, der udgør ca. 14.000,00 kr. til uddannelsesydelse, der udgør ca. 11.000,00 kr. pr. måned, svarende til en mistet indtægt på mindst 18.000 kr., hvortil kommer udgifter til kørsel m.v.

Under henvisning til de tidligere nævnte breve hører jeg gerne Deres indstilling til en eventuel a'contoudlodning, ligesom jeg gerne hører om man vil være indstillet på at lade min klient undersøge påny af hensyn til at få fastslået dels stationærtidspunkt og dels får undersøgt, hvad der er årsag til min klients problemer med sin højre hånd."

Ved brev af 20. januar 1997 fra advokat i til Tryg-Baltica blev der taget forbehold for yderligere godtgørelse for svie og smerte. Det hedder i dette brev blandt andet:

"Idet jeg ... henviser til mit brev af den 9. ds., skal jeg herved på vegne Dorthe tage yderligere forbehold for svie og smerte, idet Dorthe tirsdag den 26. november 1996 blev indlagt på Farsø Sygehus med henblik på udtagelse af søm efter uheldet.

Jeg vedlægger kopi af brev vedrørende indkaldelse til Farsø Sygehus, ligesom jeg vedlægger erklæring om raskmelding, idet Dorthe der nu er gift tager forbehold for svie og smerte for denne periode.

Jeg vil snarest vende tilbage med oplysning om, hvor mange dage Dorthe har været sengeliggende.

Dorthe oplyser iøvrigt, at hun efter operationen har haft problemer med sit ben, herunder har hun problemer med at gå normalt, og hun halter en del, hvorfor jeg vil foreslå at også dette indgår i den ny lægeerklæring, som skal udarbejdes for Dorthe

Ved brev af 27. januar 1997 afviste Tryg-Baltica at betale for yderligere lægeerklæringer. Det hedder i dette brev til skadelidtes advokat blandt andet:

"Til Deres orientering skal jeg meddele, at jeg vil følge Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

Derfor kan jeg ikke acceptere at betale for yderligere lægeerklæringer.

Godtgørelse for svie og smerte er for perioden 05.11.1994 til 01.04.1995.

Ligeledes er tabt arbejdsfortjeneste for samme periode.

Af vore breve til Dem og Deres klient, fremgår det klart at beløbene der er fremsendt er á conto.

Dette beløb efter mine udbetalinger andrager kr. 67.000,00 samt rente, hvorfor der kan blive tale om tilbagebetaling af beløb.

Det fremsatte krav kan ikke godkendes, idet vi allerede har betalt difference mellem det som Deres klient muligvis kunne have tjent samt fik i sygedagpenge indtil stationærdatoen.

Endvidere har De selv valgt at opgøre kravet for forlængelse af

uddannelse som tabt arbejdsfortjeneste og ikke i henhold til paragraf 1.

Som følge heraf kan der ikke blive tale om yderligere afregning af de forskellige poster."

Af et brev af 21. februar 1997 fra advokat _____ til Tryg-Baltica fremgår blandt andet:

"Idet jeg ... henviser til Deres brev af den 27/1 1997 samt tidligere korrespondance i sagen, skal jeg herved tillade mig at foreslå, at min klient kommer til en fornyet undersøgelse hos overlæge Ole Fedders, Aalborg.

Den fornyede undersøgelse skal ses på baggrund af, at min klient stadig har problemer med sin hånd, ligesom min klient har problemer med at gå efter at sømmet er fjernet fra benet.

Jeg hører gerne snarest fra Dem om De vil være indforstået med, at jeg retter henvendelse til overlæge Ole Fedders."

Tryg-Baltica besvarede denne henvendelse med et brev af 5. marts 1997, hvori det hedder:

"Deres brev af 21.02.1997 har jeg modtaget.

I den anledning skal jeg meddele, at jeg ikke er indforstået med at Deres klient bliver undersøgt påny, da sagen er afgjort i Arbejdsskadestyrelsen den 02.12.1996."

Ved brev af 26. marts 1997 til Tryg-Baltica meddelte advokat _____, at han på vegne skadelidte ville indhente en speciallægeerklæring hos overlæge Ole Fedders, og herefter på baggrund af denne erklæring indhente en ny udtalelse hos Arbejdsskadestyrelsen.

Af en mellemattest udfærdiget den 21. maj 1997 af skadelidtes læge til Topdanmark vedrørende det andet færdselsuheld fremgår blandt andet, at Dorthe _____ havde været under behandling siden den 7. april 1997 som følge af ryg- og nakkesmerter. Det fremgår endvidere, at diagnosen er anført som whiplash-læsion, der er under behandling ved fysioterapeut, og at skadelidte fortsat var sygemeldt.

Af en skrivelse af 9. juni 1997 fra skadelidtes læge til advokat fremgår blandt andet:

"Efter ulykken i 95 har hun mange gange klaget over hurtig træthæd. Er højrehåndet og siden ulykken har der været noget styringsbesvær af højre hånd, som hun har været mere usikker med. Der har ikke været smerter, men hun kan pludselig føle at højre hånd svigter, så hun taber ting ud af den. Har heller ikke så meget kraft i hånden og ved skrivning og lignende har hun svært ved at styre den, så kvaliteten af skriften er noget svingende og hurtig bliver mere svær at læse. På grund af at hun ofte mister grebet med højre hånd bruger hun også helst venstre, bl.a. ved løft af søn. Trods hun fik sømmet i højre lårben fjernet i efteråret 96, har hun fortsat vekslende, til tider stærke smerter i højre hofte, hvilket hæmmer gangfunktionen. Der er også en del med smerter i ryggen og nakke. Efter den første ulykke har hun også haft en del gener og smerter i venstre knæ, disse er dog taget til det sidste halve år, muligvis p.g.a. at hun belaster venstre ben mere, for at skåne højre. Har siden april 3 gange ugentlig gået til behandling ved fysioterapeut både for behandling af hofte, ryg og nakkesmerter. Har et langt år rundt om hele venstre brysthalvdel efter operationen for legemspulsåren, men ingen særlige gener derfra.

Psyken har heller ikke haft det for godt efter den første ulykke der har været svingende humør og særlig sommeren 96 havde hun en længere depression, har tidligere altid været en glad og frisk pige. Det langvarige forløb og de stadige usikre fremtidsudsigter har også gjort hende noget selvusikker."

Om den fornyede speciallægeundersøgelse hos overlæge Ole Fedders hedder det i dennes erklæring af 12. august 1997 blandt andet:

"Aktuelt:

...

P.g.a. generne fra sit højre lår og også tiltagende smertefulde gener fra venstre knæ er hun nu henvist til yderligere us. på Thisted sygehus, hvor ventetiden skulle være kortere end i Aalborg, idet egen læge mistænker venstresidig meniskskade. Hun har dog endnu ikke fået nogen tid for us. i Thisted.

Hun føler at tilstanden igennem de seneste måneder har været temmelig ensartet og angiver i dag følgende

Aktuelle klager:

1. Hun udvikler smerter i sin højre hofte og i højre lår når hun har belastet benet f.eks. hvis hun har gået rigeligt eller hvis hun har siddet for meget. Smerterne øges i kulde og fugt.
2. Hun føler fortsat at højre hånd er usikker og hun ikke har fuld styr på den og hun har tabt ting ud af højre hånd. Hun har derfor vænnet sig til at bruge venstre hånd til meget mere end tidl., men hun skriver dog fortsat med højre, men af og til hvis hun har skrevet meget eller er træt kan skriften være svært læselig.
3. Hun har smerter lokaliseret til indersiden af venstre knæ, hvis hun har gået for meget.
4. Hun har fortsat efter skaden i august 96 tendens til smerter i nakke og lænd specielt hvis hun har løftet en del, også disse gener er værre hvis det er kold og fugtigt.
5. Hun føler at hendes hukommelse er dårligere end tidl. Det hænder at hun glemmer ting, f.eks. aftaler eller indkøb hun er gået ud for at gøre.
6. Hun har svært ved at følge en samtale der foregår mellem flere mennesker.
7. Hun føler sig mere træt end tidl., men hendes søvnmenge er uændret fra tidl.
8. Hun føler at hendes humør kan svinge fra at hun er i vældigt godt humør til hun er helt nede i kulkælderens. Hun føler specielt besvær med at holde humøret oppe, hvis ting går hende imod og der skal ikke længere så meget til og hun har svært ved at overskue tingene.

Funktionsniveau:

Går i øjeblikket sygemeldt fra arbejdet. Hun klarer alle hjemlige gøremål i huset, hvilket vil sige, at hun klarer madlavning samt indkøb og rengøring og hun klarer også at passe barnet på 14 md. fuldstændigt. I forbindelse med at familien har været igang med ombygning af huset, har hun også været i stand til at hjælpe med at male noget. Tungere havearbejde må hun holde sig fra.

...

Konklusion:

Undersøgtets samlede tilstand beskrives idag med flere gener end for knap 1½ år siden. De fleste gener må henføres til den oprindelige skade, men tendensen til nakke og lændesmerter er opstået efter den whip lash lignende påvirkning hun var udsat for i august 96 og må tilskrives dette uheld.

Følgerne efter begge skader må på nuværende tidspunkt regnes

som blivende.

Det er sandsynligt, at hun vil få svært ved at klare mere ryg- og benbelastende arbejde, mens jeg vil finde det sandsynligt at hun vil kunne uddannes til en ikke så belastende arbejdsfunktion som hun vil kunne klare.

Hendes tilstand vil jeg skønne stationær fra ca. 3/4 år efter ulykken."

Ved brev af 18. august 1997 fremsendte advokat på vegne skadelidte denne lægeerklæring til Tryg-Baltica med anmodning om, at forsikringsselskabet på baggrund heraf gennemgik sagen påny og fremkom med et nyt forslag til méngraderstatning.

Ved brev af 29. august 1997 meddelte Tryg-Baltica, at det var forsikringsselskabets opfattelse, at de nye gener, der er beskrevet i erklæringen fra overlæge Ole Fedders, relaterede sig til det efterfølgende færdselsuheld, og at forsikringsselskabet ikke fandt grundlag for at genoptage sagen.

Ved brev af 17. september 1997 til Tryg-Baltica meddelte advokat , at han efter en fornyet gennemgang af sagen med skadelidte var af den opfattelse, at den tilkendte erstatning var for lav, men at han ville afvente en afgørelse af sagen med Topdanmark, idet han samtidig tog forbehold for at anlægge en sag mod Tryg-Baltica med påstand om en forhøjelse af erstatningen.

Der blev i forbindelse med erstatningssagen med Topdanmark indhentet en speciallægeerklæring af 19. december 1997 fra overlæge, speciallæge i neurokologi Peter Duel. Det hedder i konklusionen på denne undersøgelse blandt andet:

"Aktuelle ulykke opstod 24.08.96, hvor skadelidte som bagsædepassager i bil var involveret i uheld, da bilen blev påkørt bagfra. Skadelidte røg frem og tilbage i sædet og pådrog sig i forbindelse hermed en distorsion i cervikalcolumna. Initialt ingen gener men efter en uge tiltagende hovedpine, nakkesmerter og lændesmerter og begyndende vejrtrækningsbesvær. Behandlet med fysioterapi med gradvis bedring. Forsøgte at genoptage arbejdet i marts 1997 som hjemmehjælper, men måtte ophøre april 1997 på grund af

gradvis forværring af de beskrevne gener. Herefter startet revalidering mhp. uddannelse til pædagog. Har nu arbejdet som pædagogmedhjælper initialt 15 timer ugentligt, nu på fuld tid. Klarer dette arbejde omend med lidt besvær. Har modtaget fysioterapi fra marts til september 1997 med god effekt. Har dog stadig intermitterende men ikke dagligt hovedpine, konstant lette nakkesmerter, smerter mellem skulderbladene og lændesmerter med forværring af disse gener ved fysisk aktivitet. Har især problemer med at klare hårde fysiske opgaver eller stillesiddende monotont arbejde. Herudover registreret nedsat hukommelse og toleranceevne. Endvidere øget træthed. Føler endeligt at hørelsen er reduceret. Disse gener er uden tvivl følger efter aktuelle skade og må opfattes som værende følger efter whip-lash traume. Tilstanden har været uændret siden september 1997, og må opfattes som værende stationær.

....

Det virker realistisk at skadelidte vil kunne gennemføre en revalidering og uddannelse til pædagog. Vil også fremover formentlig kunne klare et sådant arbejde på fuld tid."

Endvidere blev der på foranledning af advokat _____ indhentet en speciallægeerklæring hos overlæge, speciallæge i fysiurgi og reumatologi Glen Gorm Rasmussen. Det hedder i dennes erklæring af 11. marts 1998 om sin undersøgelse af skadelidte andet:

"PROBLEMSTILLING

Der anmodes om vurdering i skadesag herunder stationær tidspunkt, méngrad og erhvervsevnetab.

...

KONKLUSION

Det drejer sig om en 26-årig kvinde, der har følger efter 2 ulykkestilfælde.

For det første er klienten kommet svært til skade ved trafikulykke i 1994, da klienten pådrog sig en svær traumatisk hjernebeskadigelse med hjerneblødning, hvor klienten var længerevarende bevidstløs. Endvidere pådrog klienten sig bristning af hovedpulsåren, brud på højre kraveben, svært brud på højre lårben og brud i højre side af bækkenet.

Klienten er opereret på hovedpulsåren, hvor der er indsat protese og endvidere er der foretaget operation med indsættelse af marvsøm i højre lårben. Dette søm er senere fjernet.

Efter denne ulykke har der været, og er blivende følger i form af

svær hukommelsesnedsættelse, styringsbesvær og koordinationsbesvær af højre arm, specielt højre hånd, påvirket finmotorik. Klienten har således siden brugt venstre arm som førende arm.

Der er endvidere varierende smerter i højre hofte. Smerterne er forværret efter at marvsømmet er fjernet.

Endvidere emotionel ustabilitet.

Endelig smerter og ømhed i et år på venstre side af brystkassen efter operation på hovedpulsåren.

Hvad angår dette ulykkestilfælde har tilstanden været stationær siden november 1995.

Hertil er sket en forværring af hoftesmerterne efter operation i 1996, hvor marvsømmet blev fjernet.

Der er ikke yderligere behandlingsmuligheder.

For det andet er klienten kommet til skade i 1996, hvor klienten pådrog sig en piskesmældslæsion af nakken og fik et slyngtraume mod ryggen.

Der er følger efter denne ulykke i form af hovedpine, smerter i nakken, smerter i ryggen, svimmelhed og træthed.

Endvidere yderligere følelsesmæssig instabilitet.

Hukommelsen er ikke sikkert forværret i forhold til tidligere.

Tilstanden, hvad denne ulykke angår, har været stationær siden november 1996.

Der er varigt mén fra såvel 1. som 2. ulykke. Endvidere erhvervsevnetab i forbindelse med begge ulykkestilfælde.

Der er risiko for forværring i form af tidlig indsættende slidgigt i højre hofte som følge af 1. ulykke og tiltagende smerter og slidgigt i nakke og ryg efter 2. ulykke.

Ulykkestilfældets følger vil evt. kunne belyses yderligere i form af neuropsykologisk undersøgelse.

Der skønnes for nærværende ikke at være yderligere behandlingsmuligheder."

Vedrørende erstatningssagen med Topdanmark blev Arbejdsskadestyrelsen anmodet om at fremkomme med en vejledende udtalelse om méngraden og erhvervsevnetabet samt stationærtidspunktet.

Af Arbejdsskadestyrelsens udtalelse af 4. november 1998 fremgår herom blandt andet:

"På grundlag af de foreliggende oplysninger vurderer vi méngraden til 8 procent, jf. erstatningsansvarslovens § 4. Vi har lagt vægt på de lægelige oplysninger, som vi har modtaget.

Det fremgår heraf, at skadelidte efter aktuelle ulykkestilfælde har gener efter en piskesmældslæsion i form af især nakkesmerter men med normal bevægelighed af nakken. Herudover er der gener i form af lændesmerter. Vi har samlet vurderet følgerne efter ulykkestilfældet den 24. august 1996 svarende til en méngrad på 8 procent.

Vi vurderer erhvervsevnetabet til mindre end 15 procent, jf. erstatningsansvarslovens § 5. Vi har lagt vægt på de sociale oplysninger, som er modtaget. Det fremgår heraf, at skadelidte i forbindelse med arbejdsprøvning har været i stand til at bestride et fuldtids arbejde som pædagogmedhjælper. Det fremgår endvidere, at skadelidte skal starte på pædagogisk grunduddannelse.

På baggrund heraf vurderer vi, at skadelidte er i stand til at påtage sig arbejde som pædagogmedhjælper på fuld tid til en løn, som ikke er mindst 15 procent lavere end den løn, hun kunne oppebære før ulykkestilfældet.

Stationærtidspunktet er fastsat til 3 måneder, hvor der efter lægelig vurdering ikke vil ske en væsentlig bedring af helbredstilstanden.

Stationærtidspunktet er det tidspunkt, hvor der efter relevant behandling i nogenlunde fortsættelse af ulykkestilfældet ikke kan forventes yderligere bedring."

På baggrund af denne vejledende udtalelse rettede Topdanmark ved brev af 24. november 1998 henvendelse til skadelidtes advokat. Det hedder i dette brev nærmere:

"Vi har modtaget Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse.

Inden vi foretaget afregning, beder vi Dem venligst skriftligt meddele os, hvorvidt De på Deres klients vegne kan acceptere den vejledende udtalelse, således at afregning kan ske til fuld og endelig afgørelse.

Sagen vil herefter blive betragtet som afsluttet dog jvf. reglerne i Erstatningsansvarslovens paragraf 11 om genoptagelse."

Ved brev af 2. december 1998 rettede advokat henvendelse til Arbejdsskadestyrelsen med anmodning om en supplerende udtalelse. Det hedder i dette brev blandt andet:

"Idet jeg henviser til Deres udtalelse af den 4. november 1998, skal jeg herved anmode Arbejdsskadestyrelsen om at komme med supplerende uddybning, specielt for så vidt angår méngrad og erhvervsevnetab.

Min klient stiller sig uforstående overfor méngraden på 8%, henset til de gener min klient har som følger af uheldet.

Endvidere ønskes erhvervsevnetabet uddybet, idet min klient har haft problemer med at klare arbejdet som pædagogmedhjælper. Min klient har endvidere problemer nu, idet hun har problemer med at sidde stille p.g.a. den skade hun fik ved uheldet."

Advokat orienterede ved brev af 5. marts 1999 Topdanmark om, at han havde rettet denne henvendelse til Arbejdsskadestyrelsen for at indhente en uddybende udtalelse, og at han ville vende tilbage til sagen, når han havde modtaget denne udtalelse fra Arbejdsskadestyrelsen.

Ved brev af 9. april 1999 fremkom Arbejdsskadestyrelsen med sine uddybende bemærkninger. Det hedder i dette brev nærmere:

"Hvad angår mén er det fortsat vores opfattelse, at lændesmerter og nakkesmerter kan vurderes til en méngrad på 8%. De øvrige gener, som skadelidte har, må anses som følger efter ulykken i november 1994, som er denne sag uvedkommende.

Erhvervsevnetabet har vi i denne sag vurderet til mindre end 15%. Overlæge Ole Fedders skriver i sin erklæring af 12.8.1997 ..., at de fleste gener må henføres til den oprindelige skade, det vil sige ulykken i november 1994. Vi har ikke ment, at denne sag kunne begrunde et varigt erhvervsevnetab på 15% eller derover.

Hvad angår stationærtidspunktet skal vi henvise til overlæge Glen Gorm Rasmussens erklæring af 11. marts 1998 ..., hvor det er anført, at tilstanden har været stationær siden november 1996. Dette tidspunkt er ca. 3 måneder efter ulykken den 24. august 1996.

Da Ole Pedders i sin erklæring af 12. august 1997 ... også skriver, at skadelidte har flere gener end for knap 1 ½ år siden, det vil sige fra erklæringen af 15. februar 1996, vil vi foreslå, at De overvejer at søge forsikringsselskabet vedrørende ulykken i november 1994 om genoptagelse efter reglerne i erstatningsansvarslovens § 11."

På baggrund heraf rettede advokat henvendelse til Topdanmark med henblik på en afslutning af sagen overfor dette selskab. Det hedder i advokatens brev af 12. maj 1999 herom nærmere:

"I ovennævnte sag har jeg nu fået en uddybende forklaring fra Arbejdsskadestyrelsen, og jeg vedlægger til Deres orientering heraf kopi af skrivelse af den 9. april 1999 fra Arbejdsskadestyrelsen.

På det foreliggende grundlag anser min klient herefter sagen for afsluttet for så vidt angår Deres del af skaden, og jeg beder Dem herefter fremsende Deres beregning på erstatning tillige med mit honorar."

Topdanmark besvarede denne henvendelse med et brev af 25. maj 1999, hvor det hedder:

"Vi har modtaget Deres brev af 12.5.99, hvori De oplyser, at Deres klient accepterer Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse af 4.11.98.

....

Mengodtgørelsen på 8% udgør 24.160 kr. og tillagt renter på 5.625 kr., bliver godtgørelsen på 29.785 kr.

Beløbet vil blive fremsendt på check til Dem en af de første dage, hvorefter vi betragter sagen som afsluttet, jf. dog reglerne i Erstatningsansvarslovens paragraf 11 om genoptagelse.

Vi skal samtidig bemærke, at vi ikke kan tage stilling til betaling af Deres honorar, da De ikke har fremsendt en regning påført Deres timeforbrug med denne sag."

Advokat fremsendte herefter en faktura af 28. maj 1999 til Topdanmark vedrørende sit salærkrav, som blev betalt af forsikringsselskabet.

Samtidig med henvendelsen af 12. maj 1999 til Topdanmark vedrørende en afslutning af sagen havde advokat ved brev af samme dato rettet henvendelse til Tryg-Baltica, idet han under henvisning til blandt andet Arbejdsskadestyrelsens breve af 4. november 1998 og 9. april 2009 havde anmodet forsikringsselskabet om at genoptage sagen vedrørende erstatning efter det første færdselsuheld.

Det hedder i dette brev blandt andet:

"Vedrørende erhvervsevnetab er jeg ... af den opfattelse, at sagen bør genoptages. Min klient er i den situation, at hun har svært ved at bestride de jobs, hun har haft efter ulykken. Hun er træt, når hun kommer hjem og bruger al sin overskud på at klare sit arbejde eller sin uddannelse. Jeg er derfor af den opfattelse, at der bør fastsættes erhvervsevnetab under hensyn hertil, og jeg er da også bekendt med, at der er tilkendt personer erhvervsevnetab, uanset personen kan bestride et fuldtidsjob, når vedkommende har svært ved at klare de opgaver, der i øvrigt påhviler vedkommende, så som børnepasning, husholdning m.v."

Dette krav blev afvist ved brev af 8. juli 1999 fra Tryg-Baltica, hvori det blandt andet hedder:

"Hvad angår Deres krav for den periode Deres klient har været indlagt, for fjernelse af søm må vi afvise, idet dette er sket efter stationærdatoen samt sagens afslutning.

De omtaler en erklæring som overlæge Ole Pedders har foretaget, denne er os bekendt, og ændrer ikke vor tidligere udtalelse om, at der ikke er baggrund for genoptagelse.

Erklæringen fra Glen Gorm Rasmussen vil vi forelægge for vor lægekonsulenter, der dog har ferie på nuværende tidspunkt, med henblik eventuelt genoptagelse af sagen.

Vi vil senere vende tilbage til Dem med svar."

Ved brev af 6. august 1999 vendte Tryg-Baltica tilbage til sagen overfor advokat Det hedder i dette brev nærmere:

"... vi nu har forelagt sagen for vor lægekonsulent.

Denne udtaler at vi ønsker Deres klient undersøgt af ortopædkirurg Preben Lass

...

Når den ønskede erklæring er os i hænde, vil vi tage stilling til genoptagelsen."

Der blev herefter indhentet en erklæring fra speciallæge i ortopædisk kirurgi Preben Lass, hvoraf blandt andet fremgår:

"Efter uheld d. 24.8.96:

Skadelidte angiver, at hun altid har haft tendens til "svag ryg". Der er ikke i tidligere erklæringer angivet klager fra ryggen forud for seneste uheld, men selv mener hun, at der har været visse symptomer indimellem. Symptomerne er dog klart blevet forstærket efter seneste uheld.

...

Resumé:

...

Aktuelle klager efter første uheld består i styringsbesvær af højre hånd og underarm med tendens til at tabe ting, nedsat skriveevne, nedsat koncentrationsevne, tidligere periodevis hovedpine, som efter seneste uheld er blevet forstærket, smerter omkring højre hofte og øverste del af lårbenet, muligvis forværret efter sømjernelse, smerter fortil i venstre knæ omkring knæskallen samt smerter og ubehag svarende til arret i venstre side af brystregionen efter operation. Efter andet uheld er der smerter i ryg og nakke, og som anført hovedpinetendens og tidsmæssigt er der tilkommet smerter strålende ned i højre sæderegion, langs undersiden af højre lår og indimellem ned på højre skinneben.

Objektivt finder man ømhed nedadtil i nakkeregionen, konsistensøgning og ømhed ud langs muskulaturen til venstre skulderregion, ømhed i lænderegionen og ned i højre sæderegion, tegn til mindre benlængdeforskel, venstre kortest, ømhed omkring udvendige omdrejningspunkt i højre hofte-region, ømhed fortil i venstre knæ og skuren bag venstre knæskal.

Konklusion:

Skadelidte har som anført gennemgået to trafikuheld og følgerne efter første, aktuelle skade, er lokaliseret til arvævsproblemer på

brystregionen, bløddelsforkalkninger i områder hvor marvsømmet i højre lårben har været indført og senere udtaget, samt gener i venstre knæ forenelig med påvirkning af brusken på bagsiden af knæskallen og mulig beskadigelse af indvendige menisk. Yderligere er der gener efter hjerneskaden med styringsbesvær i højre underarm og hånd samt bl.a. koncentrationsbesvær. Skadelidtes øvrige symptomer fra henholdsvis nakke og lænderyg, herunder udstrålende smerter i højre sædereion og ned i højre underekstremitet samt tendensen til hovedpine skønnes i al væsentlighed at være forårsaget af senere uheld, august 1996.

Vedrørende aktuelle skade er tilstanden stationær og har været det fra omkring 1.4.95 efter afslutning af det primære behandlingsforløb.

Diagnoser:

- følger efter traumatisk hjernebeskadigelse
- følger efter beskadigelse af hovedpulsåren i brystregionen
- følger efter brud i højre lårben
- mistanke om traumatisk beskadigelse af indvendige menisk i venstre knæ
- bruskpåvirkning svarende til ledfladen på bagsiden af venstre knæskal."

Den 13. november 1999 fremsendte Tryg-Baltica den pågældende speciallægeerklæring til advokat med oplysning om, at erklæringen havde været forelagt forsikringsselskabets lægekonsulent, der ikke havde fundet, at der var indtruffet nogen forværring af skadelidtes tilstand efter færdselsuheldet den 5. november 1994.

Den 28. juni 2000 blev der efter henvisning fra egen læge foretaget en forundersøgelse af skadelidte på Vesthimmerlands Rygcenter på Farsø Sygehus.

Skadelidte var herefter indlagt på Vesthimmerlands Rygcenter i perioden fra den 9. oktober 2000 til den 27. oktober 2000, hvor der blev foretaget en vurdering af hendes tilstand af henholdsvis en læge, en psykolog, en afspændingspædagog, en ergoterapeut og en socialrådgiver, og hvorefter der blev afgivet en slutattest vedrørende forløbet.

Den 3. april 2001 blev skadelidte af Brovst kommune bevilget et fleksjob fra

den 1. maj 2001 i slagterafdelingen hos Weiss Super Best i Brovst med en ugentlig arbejdstid på 37 timer. Der blev samtidig af kommunen bevilget løntilskud til ansættelsen, idet skadelidtes erhvervsevne blev vurderet nedsat med 1/3.

Af en journaloptegnelse af 3. juli 2001 fra Brovst kommune fremgår blandt andet:

"Ved henvendelse til kbm. Weiss oplyses at Dorte arbejder 4-5 timer pr. dag, hun yder en arbejdskraft udover det normale, Dorte er meget engageret og initiativrig, hun er en glad pige der altid er i godt humør. Det oplyses at man er meget glad for Dorte og nødt til undvære hendes arbejdskraft."

Den 3. juni 2001 blev skadelidte af Brovst kommune bevilget invaliditetsydelse i medfør af pensionslovens § 18, idet kommunen vurderede, at hun helbredsmæssigt ville være berettiget til mellemste førtidspension.

Ved brev af 16. juli 2001 til advokat afviste Tryg-Baltica endnu engang at genoptage sagen under henvisning til, at der ikke var indtruffet nogen forværring af skadelidtes helbredstilstand efter uheldet den 5. november 1994, ligesom forsikringsselskabet afviste at betale for yderligere behandlinger efter skaden.

Efter ansøgning indgivet af advokat meddelte Statsamtet Nordjylland den 1. december 2002 skadelidte fri proces til at anlægge en sag med Tryg-Baltica og Topdanmark. Af statsamtets brev fremgår det om omfanget af den meddelte fri proces nærmere:

"Efter retsplejelovens § 330 meddeles der Dorte . fri proces under en retssag, der agtes anlagt mod sagsøgte 1, Tryg-Baltica ... og sagsøgte 2, Topdanmark Forsikring ... med påstand om sagsøgte 1 tilpligtes at anerkende, at sagsøgers méngrad vedrørende ulykken d. 5. november 1994, er større end 5 % og at erhvervsevnetabet er større end 15 %. Sagsøgte 2 tilpligtes at anerkende, at sagsøgers méngrad vedrørende uheldet d. 24. august 1996 er større end 8 % og at tabet af erhvervsevne er større end 15 %. Endvidere tilpligtes sagsøgte 1 og sagsøgte 2 at anerkende, at sagsøgerens

méngrad for de to færdselsuheld samlet set er større end 13 % og at de sagsøgte tilpligtes at anerkende at sagsøgers samlede erhvervsevnetab er større end 15 %."

Skadelidte anlagde herefter den 4. december 2002 denne sag mod Tryg-Baltica, nu Tryg Vesta Forsikring A/S samt Topdanmark Forsikring A/S.

Under sagen rettede advokat på vegne skadelidte henvendelse til Arbejdsskadestyrelsen med anmodning om en udtalelse om, hvorvidt der var indtruffet en forværring af skadelidtes helbredstilstand. Det hedder i advokatens brev af 7. juli 2003 til Arbejdsskadestyrelsen herom nærmere:

"I en sag der føres ved Retten i Aalborg bedes Arbejdsskadestyrelsen oplyse om der er indtruffet en lægelig/ medicinsk forværring af helbredstilstanden fra tidspunktet for sagernes afslutning i Arbejdsskadestyrelsen i henholdsvis december 1996 og april 1999 og frem til dato, som ikke kunne forudses på tidspunktet for afslutningen, herunder om der er tale om en væsentlig og som nævnt uforudset forværring af helbredstilstanden.

Såfremt der skulle være tale om en væsentlig uforudset forværring af helbredstilstanden bedes Arbejdsskadestyrelsen begrunde hvori denne væsentlige uforudsete forværring består, og i forlængelse heraf anmodes Arbejdsskadestyrelsen om at fastsætte henholdsvis

1. Sagsøgers méngrad og erhvervsevnetabsprocent for uheld 1 isoleret set.
2. Sagsøgers méngrad og erhvervsevnetab for uheld 2 isoleret set.
3. Sagsøgers méngrad og erhvervsevnetab for de skader der er påført sagsøger i de to uheld set under et.

Yderligere bedes Arbejdsskadestyrelsen, hvis der skulle være tale om en væsentlig uforudset forværring oplyse om uheldet den 5. november 1994 eller uheldet den 24. august 1996 har været årsag hertil.

Arbejdsskadestyrelsen skal foretage bedømmelsen på grundlag af mén Tabellen i 1998, ligesom Styrelsen anmodes om at udtale sig om en eventuel forhøjelse af méngraden er udtryk for en revurdering af det oprindelige lægelige materiale eller udtryk for en vurdering af, at der som nævnt ovenfor er indtrådt en væsentlig uforudset medicinsk/lægelig forværring af

helbredstilstanden, eller om det forhold at skadelidte faktisk ikke som forudsat, de facto kunne bestride et fuldtidsjob, må vurdere i sig selv, at være en væsentlig uforudset medicinsk/lægelig forværring af helbredstilstanden."

Advokat . indhentede endvidere en erklæring fra speciallæge i neurologi, overlæge Nils Koch-Henriksen. Af konklusionen i dennes erklæring af 13. maj 2004 fremgår nærmere:

"Skadelidte har været udsat for to ulykkestilfælde:

1. ulykkestilfælde

I 1994 var hun udsat for et automobiluheld, hvor hun blev kastet ud af bilen, og hvor hun pådrog sig indre hjerneblødning i venstre hemisfære, ruptur af legemspulsåren, lungekvæstelse, brud på højre kraveben og højre lårbensskæft. Havde allerede efter ca. et år nået stationærtidspunktet for følgetilstanden efter denne ulykke, bestående i nedsat hukommelse og koncentration, nedsat stresstærskel, tilbøjelighed til opfarenhed samt støjoverfølsomhed, hvor hun kan have lidt svært ved at kommunikere med andre mennesker, hvis der er flere til stede. Desuden tilbøjelighed til smerter i højre hofte, deraf følgende nedsat gangdistance, smertetilbøjelighed i højre skulderregion samt lettere styringsbesvær af højre arm med diskret kompromitteret finmotorik. Alle disse symptomer er fortsat til stede.

2. ulykkestilfælde

Ved 2. ulykkestilfælde i 1996 pådrog hun sig et såkaldt whiplas læsion, idet hendes hoved blev kastet frem og tilbage under en kollision, hvor hun var bagsædepassager i bil. Som nyt symptom efter dette fik hun smerter i nakken samt smerter i ryggen mest imellem skulderbladene, og siden denne tid har hun desuden haft svært ved at bære genstande på mere end 4 kg, har ikke kunnet udføre tungere husarbejde, hvor hun må have hjælp til rengøring og ikke deltager i havearbejde. Efter den tid har hun dog kunnet arbejde i skånefunktion i en slagterbutik på fleksjob.

De to ulykkestilfælde bidrager således med hver deres symptomer, hvor skaden efter 1. ulykkestilfælde formentligt er den mest gennemgribende, og skaden efter 2. ulykkestilfælde er den mest mærkbare med hensyn til smerter. Den samlede effekt er, at hendes livskvalitet er betydeligt nedsat, og hendes erhvervsevne er reduceret, nok først og fremmest pga. hendes smertetilbøjelighed, men med dette har hun demonstreret at kunne klare et lettere arbejde på nedsat arbejdstid."

Dorte anmodede i sommeren 2004 om, at advokat Britha Bunk indtrådte som ny advokat for hende under den verserende retssag i stedet for advokat i.

Efter at have overtaget sagen bebudede advokat Britha Bunk at ville rejse et eventuelt erstatningskrav overfor skadelidtes tidligere advokat. Det hedder herom i et brev af 10. august 2004 fra advokat Britha Bunk til advokat blandt andet:

"I forlængelse af min mail ... skal jeg hermed foreløbigt fremkomme med følgende bemærkninger vedr. grundlaget for et eventuelt professionsansvar dels overfor Dem, dels overfor Arbejdsskadestyrelsen.

Advokatansvar

Forældelse

Indledningsvis skal jeg henvise til de synspunkter, som de sagsøgte i sagen har gjort gældende. Supplerende gør jeg for god ordens skyld opmærksom på, at der er forløbet mere end 5 år fra stationærtidspunktet indtil udtagelse af stævning for så vidt angår begge krav. Retspraksis og litteraturen vedr. spørgsmålet om forældelse for så vidt angår krav om erstatning for personskade støtter desværre modpartens synspunkter i nærværende sag, dog kan der være en mulighed for at argumentere for suspension, om end jeg betragter denne mulighed for ringe. Jeg skal derfor opfordre Dem til at anmelde et eventuelt krav i størrelsesordnen kr. 600.000,00 - 800.000,00 til Deres ansvarsforsikringsselskab, eventuelt et højere krav - alt afhængig af méngradens omfang, idet det er min vurdering, at erhvervsevnetabet vil blive fastsat i størrelsesordnen 50-65 %, jfr. Erstatningsansvarsloven §§ 5-7. Såfremt De - mod forventning - ikke opfylder opfordringen, ser jeg mig nødsaget til allerede nu at anlægge sagen ved domstolene med henblik på at opnå fristafbrydende virkning. I modsat fald er jeg i risiko for at pådrage mig professionsansvar.

Genoptagelse

For så vidt angår problematikken vedr. genoptagelse, er det ligeledes min opfattelse, at der med en ikke ubetydelig sandsynlighed ligeledes er sket forældelse af kravet på erstatning

for den forværring, som indtrådte i Dorte - tilstand i forbindelse med udtagelse af søm d. 26.11.1996.

For så vidt angår uheldet d. 05.11.1994 er det desværre ligeledes min vurdering, at De har afsluttet sagen overfor ansvarsforsikringsselskabet i § 11's forstand, med den virkning at betingelserne i § 11 skal være opfyldte, for at der kan gøres yderligere krav gældende i sagen. I den forbindelse henviser jeg til retspraksis, hvoraf det fremgår, at kun en såkaldt uforudset væsentligt medicinsk forværring af tilstanden kan begrunde en genoptagelse af sagen. Det er min vurdering, at det kan blive meget vanskeligt at løfte denne bevisbyrde i nærværende sag, hvorfor jeg også her skal henvise til modpartens synspunkter desangående. Sagen skulle således med henvisning til retsgrundlaget aldrig have været afsluttet på daværende tidspunkt, hvor Dorte s arbejdsmæssige situation var fuldstændig uafklaret, hvorfor Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse af samme grund heller ikke burde have været accepteret."

Ved adættationsstævning modtaget af retten den 26. januar 2005 anlagde advokat Britha Bunk herefter på vegne Dorte - sag mod Advokatfirmaet - med påstand om, at advokatfirmaet tilpligtes at anerkende at være erstatningsansvarlig for hendes eventuelle tab af retten til erstatning for de varige følger efter de to færdselsuheld.

Den 24. februar 2005 blev skadelidte tilkendt mellemste førtidspension med virkning fra den 1. marts 2005 under henvisning til, at hendes erhvervsevne blev vurderet at være nedsat af fysiske årsager med omkring 2/3 i ethvert erhverv.

Som ny advokat for skadelidte under den verserende retssag mod forsikringsselskaberne indhente advokat Britha Bunk en psykiatrisk speciallægeerklæring til brug for sagen.

Af konklusionen i denne erklæring af 25. september 2006 fra speciallæge i psykiatri Jens Lund, Risskov, fremgår det nærmere:

"Dorte er ved psykiatrisk undersøgelse fundet uden tegn på psykisk sygdom eller cognitiv forstyrrelse. Hun har tidligere i forbindelse med ydre psykisk belastning reageret krisepreget, og

i en periode har hun modtaget behandling med antidepressivt virkende medicin.

Dorte er opvokset under stabile forhold og har udviklet sig naturligt. Efter de to ulykkestilfælde har hun pådraget sig legemlige skader der medfører smerter og er vurderet at nedsætte hendes erhvervsevne. Udover de fysiske følger har Dorte angivet psykiske klager i form af hukommelsesbesvær, affektlabilitet og problemer ved ordmobilisering. Disse klager er ved aktuelle undersøgelse vurderet at være af en sådan karakter at de ikke kan opfattes som tegn på sygdom."

Endvidere indhentede skadelidtes nye advokat en ortopædkirurgisk speciallægeerklæring. Af konklusionen i denne erklæring af 14. november 2006 fra overlæge, dr. med Ole Simonsen fremgår blandt andet:

"Tidligere rask butiksslagter, der var under uddannelse til social- og sundhedshjælper, da hun i 1994 blev svært læderet i et trafikuheld, hvorved hun som det væsentligste blev pådraget hjerneblødning, brud på højre kraveben, højre lårben og bækken, samt læsion på hovedpulsåren i brystet. Umiddelbart var der et ukompliceret forløb, men lige siden har der været gradvist tiltagende problemer der forværredes ved ulykkestilfælde 24. august 1996 og ved en forkert bevægelse i 2003. Problemerne har været de samme i hele forløbet, blot tiltaget i sværhedsgrad. Nu anføres især hovedpine, smerter i nakke og ryg, følelseslabilitet, træthed, nedsat koncentration, formuleringsbesvær, svimmelhed, nedsat hørelse, styringsbesvær i højre hånd og smerter i højre hofte. Ved den objektive undersøgelse påvises ømhed og kraftig nedsat bevægelighed i nakken, nedsat følesans på venstre brysthalvdel, nedsat bevægelighed i højre hofte med smerter i yderstillingerne samt 1 cm's forlængelse af højre ben. Smerterne svarer til de objektive fund i nakke og højre hofte, der opfattes som følger efter de 2 ulykkestilfælde og er, hvad angår nakken, i overensstemmelse med netop udført røntgenundersøgelse, der viser forandringer der kan ses efter multiple skader. Røntgen af højre hofte 23. januar 2003 Brønst Sygehus viser, ifølge beskrivelsen, "bløddelsforkalkninger lateralt for hofteleddet". Der foreligger mig bekendt ikke opdaterede røntgenundersøgelse af højre hofte."

Endvidere indhentede skadelidtes nye advokat en reumatologisk speciallægeerklæring. Af konklusionen i denne erklæring, der er afgivet den 7. december 2006 af speciallæge i reumatologi Vivian Kjær Hansen fremgår blandt andet:

"Med hensyn til bevægeapparatet anfører patienten tiltagende gener fra nakkesøjlen med smerteforværring og mindsket bevægelighed, dette specielt tiltaget indenfor 2 til 3 år. Tiltagende smerter omkring højre hofte og balleregion således at hun har flere smerter ved gang, og efterfølgende hvilesmerter. Både nakke- og hofte-bækkesmerter forværres også ved siddestillinger.

Ad hofte og bækken: Der er aktuelt fundet fiksation af venstre bækkenled, og ømhed i højre bækkenled.

Ved Gorm Rasmussens undersøgelse i 1998 er begge bækkenled fundet uømme, og der er ikke beskrevet asymmetrisk bevægelighed. Det samme er tilfældet ved Heine Sværers undersøgelse i 2000.

Tilkomst af bækkensmerter er konsistent med, at der er tilkommet sløring af venstre bækkenled på røntgen 10.10.2006 som tegn på tiltagende degenerative forandringer hæmmende bevægeligheden. Det er velkendt, at ringe bevægelighed i det ene bækkenled kan medføre smerter i det stadig bevægelige led. Den indtrådte forværring findes forenelig med følgetilstand efter patientens multiple bækkenbrud, som involverede både led og knogle.

Med hensyn til højre hofte findes i lighed med tidligere undersøgelser nedsat bevægelighed og smerter i yderstillinger. Sammenlignet med undersøgelse ved Preben Lass 1999 er bevægeligheden i højre hofte yderligere reduceret.

Ad nakke:

Sammenlignet med undersøgelse ved Koch-Henriksen 2004 findes reduceret bevægelighed af nakkesøjlen med smerter i yderstillinger.

Røntgen 10.10.2006 bekræfter affladning af nakkens naturlige kurve og tiltagende degenerative forandringer af diskusskiver og knoglevæv sammenlignet med røntgenbeskrivelse fra 2003.

Den foreliggende undersøgelse viser sammenlignet med tidligere lægclige optegnelser ændringer i de objektive kliniske og røntgenologiske fund som kan bekræfte patientens opfattelse af gradvis forværring af specielt smerter fra nakkesøjle og lændebækkenregionen."

Der har under sagen været stillet en række spørgsmål til Retslægerådet, som i en skrivelse af 4. september 2008 har besvaret parternes spørgsmål således:

"Spørgsmål A:

Er der holdepunkter for at fastslå, at uheldet den 5. november 1994 har påført sagsøger andre gener end angivet i overlæge Ole Fedders' erklæring af 15. februar 1996 ... under aktuelle klager ...

Det ønskes i tilslutning til besvarelsen oplyst, om der er overensstemmelse mellem sagsøgers angivelser af sit funktionsniveau i tiden efter uheldet den 5. november 1994 og frem til 2. uheld den 24. august 1996 i nævnte erklæring fra overlæge Ole Fedders og de i 2004-2006 indhentede speciallægeerklæringer ...

Ulykken 05.11.94 var en voldsom ulykke med betydelige skader. Sagsøger pådrog sig en mindre kvæstelse af hjernen, svær hjernecrystelse, brud på højre lårben, som måtte opereres, brud på højre kraveben, læsion af aorta, som krævede operation med åbning af brystkassen og brud på bækkenet. Sagsøger blev respiratorbehandlet i cirka to uger og var hospitaliseret i mere end en måned og derefter optrænet i cirka tre måneder.

Såvel ved klinisk kontrol i neurologisk ambulatorium 21.03.95, neuropsykologisk vurdering 30.03.95 og speciallægeundersøgelsen 15.02.96 anførte sagsøger meget få symptomer, men sagsøger var på disse tidspunkter meget lidt belastet arbejdsmæssigt og familiemæssigt, og det har senere vist sig, at hun ikke har kunnet klare ret store arbejdsmæssige og familiemæssige belastninger. På den baggrund finder Retslægerådet, at man kan have undervurderet følgerne af ulykken ved disse undersøgelser.

Der er væsentlige forskelle i de forskellige forløbsbeskrivelser og i angivelserne af varige følger.

Spørgsmål B:

Retslægerådet bedes oplyse, om de kognitive gener, sagsøger i dag påberåber sig ... helt eller delvist er forårsaget af færdselsuheldet den 5. november 1994.

Det ønskes i tilslutning hertil oplyst, hvornår de kognitive gener debuterer og om der foreligger akutsymptomer og brosymptomer i en sådan grad, at årsagssammenhængen kan anses for sandsynlig.

Retslægerådet bedes begrunde svaret, herunder angive, om det er sikkert, overvejende sandsynligt, mere sandsynligt, sandsynligt, mindre sandsynligt eller ikke sandsynligt, at generne kan henføres til følger efter uheldet den 5. november

1994.

De kognitive gener viste sig i begyndelsen af 1997, hvor sagsøger havde genoptaget arbejdet, men måtte opgive efter tre måneder. Der var dog klager over træthed til egen læge allerede i 1995.

De kognitive gener er forenelige med postcommotionelt syndrom (følger af hjernerystelse), og sagsøger havde en svær hjernerystelse i 1994.

Spørgsmål C:

Retslægerådet bedes oplyse, om der er holdepunkter for at fastslå, at sagsøger i tiden umiddelbart efter færdselsuheldet den 5. november 1994 havde andre gener end de der er omtalt i speciallægeerklæring af 15. februar 1996, udarbejdet af Ole Fedders ... under "aktuelle klager".

Det ville være højst usædvanligt, hvis man umiddelbart efter en så svær tilskadekomst ikke havde en række symptomer. Det forekommer ikke meningsfyldt at sammenligne symptomer umiddelbart efter ulykken med "aktuelle klager" 15 måneder senere.

Spørgsmål D:

Er der holdepunkter for at antage, at den hjernelæsion, sagsøger pådrog sig ved uheldet den 5. november 1994, har medført varige cerebrale funktionsforstyrrelser eller andre varige følger?

Der kan i den sammenhæng henvises til neuropsykologisk undersøgelse foretaget af Jens Østergaard Riis den 30. maj 1995 ... og speciallægeerklæring udarbejdet af speciallæge i psykiatri Jens Lund den 25. september 2006 ...

Retslægerådet bedes begrunde svaret, herunder angive graden af sandsynlighed for årsagssammenhæng, om en sådan er sikker, overvejende sandsynlig, mere sandsynligt, sandsynlig, mindre sandsynlig eller ikke sandsynlig.

De motoriske forstyrrelser i højre hånd er forårsaget af kvæstelsen i hjernen. Sagsøger levede meget beskyttet på det tidspunkt, da den neuropsykologiske vurdering blev foretaget, og man kan have overset følger efter hjernepåvirkning. Der blev ikke foretaget en testning, men en vurdering ved almindelig samtale. Der er i 2006 ikke påvist organisk skade, hvilket ikke udelukker postcommotionelt syndrom.

Spørgsmål E:

Er der holdepunkter for at fastslå, at der er indtruffet en forværring af de gener, der måtte kunne henføres til færdselsuheldet den 5. november 1994, i tiden efter den 5. december 1997

I bekræftende fald ønskes det oplyst, om der er holdepunkter for at fastslå, om en sådan forværring må henføres til ulykken den 5. november 1994 eller ulykken den 24. august 1996.

I det omfang Retslægerådet måtte finde, at forværringer kan henføres til ulykken den 5. november 1994, ønskes det oplyst, om der er lægeligt belæg for at fastslå, at en sådan forværring ville være indtrådt, såfremt sagsøger ikke havde været udsat for ulykken den 24. august 1996.

Følgerne efter skader som den foreliggende forværres ikke med tiden, men det kan godt senere blive klarere, hvad følgerne var, for eksempel i forbindelse med ændrede belastninger. Det kan ikke udelukkes, at ulykken i 1996 bidrog til symptomerne, men der var tale om en langt mindre tilskadekomst.

Spørgsmål F:

Giver sagen i øvrigt anledning til bemærkninger?

Nej.

Spørgsmål 1:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, hvilke varige følger/diagnoser der inden den 30.11.1996 var konstateret som følge af trafikulykken den 05.11.1994?

Retslægerådet bedes venligst oplyse, hvilke af disse lidelser/diagnoser, som ud fra lægelig erfaring kan medføre varige følger?

I givet fald hvilke?

Diagnoserne er beskrevet under besvarelsen af spørgsmål A. De kan give anledning til utallige følger. Det er for omfattende at nævne dem alle. Der henvises til lærebøger.

Spørgsmål 2:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, om der indtrådte en forværring af sagsøgers tilstand i forbindelse med fjernelse af søm i højre lårben i november 1996?

Såfremt Retslægerrådet finder, at der er indtrådt en forværring, bedes Retslægerrådet venligst oplyse, hvorvidt Retslægerrådet finder, at forværringen skyldes fjernelse af sømmet i sig selv, eller hvorvidt Retslægerrådet finder, at forværringen skyldes progredierende artrose i hofteled, som følger af tidligere fraktur i lårben eller andre årsager?

Der var smerter i hofterregionen både før og efter fjernelsen af sømmet. Der er ikke klar forskel på symptomernes sværhed. Der er ikke påvist hofteartrose.

Spørgsmål 3:

Retslægerrådet bedes venligst oplyse, hvorvidt der ved trafikulykken den 24.08.1996 efter Retslægerrådets vurdering skete en forværring af følgerne efter trafikulykken den 05.11.1994?

I bekræftende fald bedes Retslægerrådet nærmere redegøre for arten og omfanget af denne forværring, herunder fremkomme med en lægelig vurdering af forværringens betydning for sagsøgers funktionsevne i forhold til sagsøgers funktionsevne for trafikulykken den 24.08.1996?

Det er vanskeligt at vurdere. De nye symptomer påstod uger efter ulykken, og det menes normalt, at symptomer i forbindelse med forvriddninger i rygsøjlen kommer inden for få døgn. Men der kan være tale om usikkerhed i beskrivelserne af forløbet, og Retslægerrådet kan ikke udelukke, at ulykken den 02.12.96 kan have givet et mindre bidrag til den negative udvikling i 1997.

Spørgsmål 4:

Retslægerrådet bedes venligst oplyse, hvorvidt der efter Retslægerrådets vurdering efter den 05.12.1997 er sket en evt. forværring af min klients følger efter trafikulykken den 05.11.1994?

I bekræftende fald bedes Retslægerrådet oplyse arten og omfanget af evt. forværring efter 05.12.1997?

Nej, følger efter uheld som det foreliggende forværres ikke med tiden. Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål D.

Spørgsmål 5:

Retslægerrådet bedes venligst vurdere og oplyse, om det lægelige materiale, der var forelagt Arbejdsskadestyrelsen den 2. december 1996, udgjorde et sikkert grundlag for at fastsætte de

varige følger pr. 2. december 1996?

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål A.

Spørgsmål 6:

Retslægerådet bedes venligst oplyse arten og omfanget af de skader/gener, som sagsøger pådrog sig ved trafikulykken den 24.08.1996, således at Retslægerådet specifikt angiver samtlige lidelser/symptomer som følge af trafikulykken den 24.08.1996 herunder evt. forværring af forudbestående lidelser/symptomer.

De foreliggende dokumenter tillader ikke en besvarelse af dette spørgsmål.

Spørgsmål 7:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, om der foreligger konkrete oplysninger om andre årsager end personskaderne efter trafikulykkerne den 05.11.1994 og den 24.08.1996 som forklaring på samtlige påviste og oplyste diagnoser og gener?

Der findes ikke i dokumenterne andre konkrete årsager til lidelserne end ulykkerne, men det udelukker ikke, at andre forhold har haft betydning. Forløbene farves altid af en række andre faktorer, for eksempel de psykosociale.

Spørgsmål 8:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, hvilke strukturelle hjerneskader, der er CT-skanningsverificeret hos sagsøger i forbindelse med trafikulykken den 05.11.1994?

Der blev påvist en mindre kvæstelse dybt i venstre hjernehalvdel.

Spørgsmål 9:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, i hvor høj grad sagsøgers styringsbesvær af højre hånd kan tænkes at være udløst af

- 1. Strukturel hjerneskade?*
- 2. Perifere muskel/nerveskader*
- 3. Eller andre årsager?*

Styringsbesværet af højre hånd er forårsaget af hjernekvæstelsen.

Spørgsmål 10:

Retslægerådet bedes venligst oplyse om / redegøre for skadesomfanget af aorta i 1994?

Spørgsmål 11:

Retslægerådet bedes venligst oplyse om / redegøre for risikoen for kardiovaskulære følger efter indsættelse af aortaprotese i 1996?

Ad spørgsmål 10 og 11:

Der forelå en beskadigelse af karvæggen, som på længere sigt kunne føre til meget alvorlige komplikationer, hvorfor operation var nødvendig. Det forventes ikke, at der vil opstå komplikationer efter det vellykkede og ukomplicerede operationsforløb.

Spørgsmål 12:

Retslægerådet bedes venligst oplyse om:

- 1. den konstaterede forskel på længden af højre og venstre underekstremitet er en følge af bækkenfraktur eller af højresidig corpus femoris fraktur i 1994?*
- 2. om sagsøgers lændesmerter er udløst af forskellig benlængde?*

Den foreskellige benlængde er en følge af corpus femoris frakturen. Mindre forskelle i benlængde medfører sædvanligvis ikke lændesmerter.

Spørgsmål 13:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, om det konstaterede komplicerede ledinvolverende bækkenbrud har betydning for den senere udvikling af smerter i lænden og i højresidig glutealmuskulatur?

I bekræftende fald hvilken?

Bækkenbruddet var ikke kompliceret eller ledinvolverende og er helet op uden forskydning. Der er beskrevet smerter i forbindelse med coitus senere, men ellers er der ikke følger af bækkenbruddet.

Spørgsmål 14:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, om de røntgenlogisk verificerede progredierende forandringer i cervical columna og de forværrede kliniske symptomer fra nakken må antages at være en følge efter trafikulykken den 05.12.1994 og/eller trafikulykken den 24.08.1996, eller udtryk for normale aldersbetingede forandringer eller andre årsager?

De nævnte forandringer er degenerative, ikke traumatiske.

Spørgsmål 15:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, hvorvidt de nuværende symptomer fra trafikulykken den 05.11.1994 og 24.08.1996 kan betragtes som stationære, eller hvorvidt de kan progrediere yderligere?

I så fald hvor hurtigt og i hvor høj grad?

Følgerne af skaderne forværres ikke. Der er ingen mulighed for at vide, hvordan sagsøger vil opleve sine gener i fremtiden.

Spørgsmål 16:

Retslægerådet bedes venligst oplyse, hvorvidt der er konkrete oplysninger om andre årsager end personskaderne den 5. november 1994 og den 24. august 1996 til sagsøgerens varige lidelser / gener?

Spørgsmålet er identisk med spørgsmål 7.

Spørgsmål 17:

Giver sagen i øvrigt Retslægerådet anledning til bemærkninger?

Nej.

Spørgsmål I:

Retslægerådet bedes oplyse, om der er holdepunkter for at fastslå, at der er indtruffet en uforudset forværring af de varige gener, der med sikkerhed kan henføres til færdselsuheldet den 24. august 1996 i tiden efter den 25. maj 1999.

Nej.

....."

Den 11. maj 2009 fremkom Arbejdsskadestyrelsen på baggrund af blandt andet Retslægerådets besvarelse med en fornyet udtalelse af méngraden og erhvervsevnetabet som følge af skaden den 5. november 1994.

Af denne udtalelse fremgår, at Arbejdsskadestyrelsen har vurderet méngraden for den pågældende skade til 15 procent, medens den samlede méngrad er vurderet til 25 procent. Det fremgår endvidere, at Arbejdsskadestyrelsen har vurderet erhvervsevnetabet som følge af skaden til 35 procent, medens det samlede erhvervsevnetab er vurderet til 60 procent.

Den 18. maj 2009 fremkom Arbejdsskadestyrelsen på tilsvarende måde med en fornyet udtalelse af méngraden og erhvervsevnetabet som følge af skaden efter færdselsuheldet den 24. august 1996.

Af denne udtalelse fremgår, at Arbejdsskadestyrelsen har vurderet méngraden for denne skade til 10 procent, medens den samlede méngrad er vurderet til 25 procent. Det fremgår endvidere, at Arbejdsskadestyrelsen har vurderet erhvervsevnetabet til 25 procent, medens det samlede erhvervsevnetab er vurderet til 60 procent.

Arbejdsskadeskadestyrelsen har i et brev af 25. juni 2009 på forespørgsel fra sagsøgerens advokat oplyst, at denne vurdering er foretaget efter den senest gældende méntabel, hvilket vil sige méntabellen af 1. januar 2004. Endvidere er det oplyst, at det er vurderingen, at det ikke ville betyde nogen forskel for sagen, om skønnet er foretaget efter méntabellen gældende på skadestidspunktet eller den nugældende méntabel.

Endelig har Arbejdsskadestyrelsen i et brev af 6. juli 2009 til sagsøgerens advokat om vurderingen af stationærtidspunkterne blandt andet oplyst:

"Med hensyn til skaden den 5. november 1994 er stationærtidspunktet fastsat til den 1. april 1995, idet det er på dette tidspunkt, det primære behandlingsforløb afsluttes.

For så vidt angår skaden den 24. august 1996 er stationærtidspunktet fastsat til 3 måneder efter skadesdatoen, jf. overlæge Glen Gorm Rasmussens erklæring af 11. marts 1998, sammenholdt med lægefaglig erfaring, efter hvilken skader af denne type og sværhedsgrad bedres løbende i de første 3 måneder efter skaden.

Der er ikke ved vores fornyede vurdering af uheldet den 5. november 1994 og uheldet den 24. august 1996 fundet grundlag for en ændring af stationærtidspunkterne."

Der har under sagen været afgivet partsforklaringer af Dorte

advokat . Da dommen som anført er affattet uden fuldstændig sagsfremstilling, er disse forklaringer ikke gengivet i dommen.

Dorte har til støtte for sin påstand overfor TrygVesta Forsikring A/S og Topdanmark Forsikring A/S først og fremmest gjort gældende, at sagerne ikke kan anses for afsluttet, således som ordlyden i erstatningsansvarslovens § 11 forudsætter. Der foreligger derfor ikke spørgsmål om genoptagelse af sagerne. At sagerne ikke er afsluttet fremgår endvidere af indholdet af korrespondancen mellem parterne samt sagsbehandlingsforløbet forud for udtagelse af stævning mod forsikringsselskaberne. Det er i den forbindelse uden betydning, at der i korrespondancen med TrygVesta Forsikring er anvendt udtrykket genoptagelse, idet det fremgår af det samlede sagsforløb, at sagen ikke kan anses for afsluttet. Det må i den forbindelse tages i betragtning, at det er TrygVesta Forsikring, der har udnyttet sagsøgerens daværende advokats vildfarelse ved at henvise til reglen i erstatningsansvarslovens § 11, selv om der ikke forelå spørgsmål om genoptagelse. Sagerne med de to forsikringsselskaber er således aldrig blevet afsluttet. Det gælder såvel sagen med TrygVesta Forsikring som sagen med Topdanmark Forsikring, selv om det erkendes, at sidstnævnte sag muligt "teknisk set" har været afsluttet.

Hvis sagerne anses for afsluttet, herunder i henhold til aftale med sagsøgeren eller dennes daværende advokat, er sådanne aftale ugyldige som følge af såvel urigtige og bristede forudsætninger som efter aftalelovens § 36. Det kan ikke pålægges sagsøgeren at bære risikoen for de sagsøgte forsikringsselskabers culpøse sagsbehandling, hvor selskaberne har ladet sagerne afslutte på et ufuldstændigt grundlag. Det har været kendeligt for alle, herunder også de sagsøgte forsikringsselskaber, at en méngrad på 5% som vurderet af Arbejdsskadestyrelsen i november 1996 har været en ganske urealistisk og "helt forskrækkelig" lav méngrad set i forhold til de skader, som sagsøgeren har pådraget sig. Det har på denne baggrund været kendeligt for forsikringsselskaberne, at man henset til det voldsomme traume, som sagsøgeren havde været udsat for, ikke kunne slippe af sted med at betale erstatning på dette grundlag. Forsikringsselskaberne har således været i ond tro med hensyn til sagernes ufuldstændige oplysning. Dette understreges i øvrigt også af den omstændighed, at TrygVesta Forsikring tilbød at betale erstatning for en méngrad, der var tre gange større end Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse. Det har således ikke været forsvarligt at afslutte sagerne inden indhentelse af de seneste

speciallægeerklæringer og de seneste udtalelser fra Arbejdsskadestyrelsen, idet sagerne har været mangelfuldt og utilstrækkeligt oplyst før disse oplysninger om de faktiske følger har foreligget. Dette fremgår blandt andet af Retslægerådets besvarelse, hvor det udtales, at man kan have undervurderet følgerne af ulykken ved de tidligere undersøgelser, herunder overset følger efter hjernepåvirkning, ligesom det godt senere kan blive klarere, hvad følgerne efter ulykkerne var. Arbejdsskadestyrelsen havde oprindelig fastsat méngraden til 5 procent på trods af de allerede dengang betydelige følger efter flere alvorlige diagnoser, men har i den seneste udtalelse anført, at der ganske vist ikke er sket en forværring i forhold til den tidligere vurdering, men at méngraden for disse følger vurderes til at være værre end først antaget.

Det må med hensyn til vurderingen af aftalelovens § 36 tages i betragtning, at det ikke er skadelidte - som en "multitraumatiseret hjerneskadet forurettet part i en helt forfærdelig situation" – der som den svage part i retsforholdet til forsikringsselskaberne skal bære risikoen for sagens mangelfulde oplysningsgrundlag, herunder bære risikoen for, at hverken speciallæger, Arbejdsskadestyrelsen, forsikringsselskaberne eller hendes daværende advokat kunne forudse de ændringer eller den udvikling i hendes helbredstilstand, som medførte, at hendes méngrad og erhvervsevnetab var væsentligt højere end først antaget, således som dette fremgår af de seneste vurderinger fra Arbejdsskadestyrelsen samt besvarelsen fra Retslægerådet.

Hvis sagerne overfor forsikringsselskaberne anses for afsluttet, findes betingelserne for sagernes genoptagelse efter erstatningsansvarslovens § 11 at være opfyldt, idet der er indtrådt sådanne uforudsete ændringer i skadelidtes helbredstilstand, at hendes méngrad og erhvervsevnetab må antages at være væsentligt højere end først antaget, således som dette fremgår af Arbejdsskadestyrelsens seneste udtalelser tillige med Retslægerådets besvarelse. Det er ikke i den forbindelse nogen betingelse, at der er sket en forværring af skadelidtes tilstand, men alene at der er sket en ændring, jf. erstatningsansvarslovens § 11, hvilket er godtgjort. De varige følger og det varige erhvervsevnetab viste sig først senere, da skadelidte blev udsat for belastninger, som fremkaldte den helbredsmæssige ændring. Det vil i relation til kravene i erstatningsansvarslovens § 11 om, at der skal være sket en uforudset ændring i skadelidtes tilstand anses for at være en

uforudset ændring, at man kan have undervurderet følgerne af ulykken. Den omstændighed, at Retslægerådet og Arbejdsskadestyrelsen ikke finder, at der er sket en forværring af skadelidtes helbredstilstand ændrer ikke ved den kendsgerning, at der er sket en uforudset ændring i helbredstilstanden, som har bevirket, at méngraden og erhvervsevnetabet er markant større end oprindeligt antaget af samtlige de i sagen involverede sagkyndige.

Kravene mod de sagsøgte forsikringsselskaber er ikke forældet, idet forældelsesfristen først løber fra det tidspunkt, hvor kravet om erstatning for varigt mén og varigt erhvervsevnetab kom til eksistens. For så vidt angår kravet om erstatning for tab af erhvervsevne skete dette tidligst den 24. april 2001, hvor sagsøgeren blev tilkendt ansættelse i et fleksjob, og hvor hun blev varigt uarbejdsdygtig. For så vidt angår erstatning for varigt mén regnes forældelsesfristen tidligst fra det tidspunkt, hvor der forelå dokumentation for arten og omfanget af det varige mén, hvilket var tilfældet ved Arbejdsskadestyrelsens ændrede udtalelser i maj 2009.

Hertil kommer, at forældelsesfristerne har været suspenderet, jf. 1908-lovens § 3, idet sagsøgeren har været i utilregnelig uvidenhed om sit krav indtil modtagelsen af Arbejdsskadestyrelsens reviderede udtalelser i maj 2009.

Med hensyn til den mere subsidiaire påstand om, at de sagsøgte forsikringsselskaber dømmes in solidum findes det ikke rimeligt, at det skal påhvile skadelidte at godtgøre hvilke gener, der nærmere kan henføres til de enkelte ulykker. Der ses ikke at være hensyn til forsikringsselskaberne, der kan tale imod et sådant solidarisk ansvar, således at det efterfølgende må være overladt til selskaberne selv at afklare den indbyrdes fordeling af ansvaret.

Vedrørende selve erstatningsopgørelserne har sagsøgeren overfor TrygVesta Forsikring et krav på erstatning for varigt mén svarende til 15 % og krav på erstatning for tab af erhvervsevne svarende til 35 % som følge af ulykken den 5. november 1994, jf. erstatningsansvarslovens §§ 4-5, således som dette alt følger af Arbejdsskadestyrelsens reviderede udtalelse af 11. maj 2009.

Overfor Topdanmark Forsikring A/S har sagsøgeren under henvisning til Arbejdsskadestyrelsens reviderede udtalelse af 18. maj 2009 krav på erstatning for varigt mén svarende til 10 % og krav på erstatning for tab af erhvervsevne svarende til 25 % som følge af ulykken den 24. august 1996.

Der foreligger ikke det fornødne sikre grundlag for at tilsidesætte Arbejdsskadestyrelsens seneste vurderinger af 11. og 18. maj 2009. Det er dog sagsøgerens opfattelse, at disse vurderinger i begge sager fortsat er urealistisk lave, hvorfor det må forventes, at der under en ankesag vil blive fremsat krav om et større erstatningsbeløb.

Der består den fornødne årsagssammenhæng mellem ulykkerne den 5. november 1994 og den 24. august 1996 og sagsøgerens varige følger som vurderet af Arbejdsskadestyrelsen. Dette fremgår tillige af Retslægerådets besvarelse af spørgsmål 7, hvoraf fremgår, at der ikke findes andre konkrete årsager til sagsøgerens lidelser end de pågældende ulykker.

TrygVesta Forsikring A/S har til støtte for sin påstand om frifindelse gjort gældende, at sagsøgerens krav om yderligere erstatning efter færdselsuheldet den 5. november 1994 var forældet i medfør af 1908-loven på tidspunktet for sagens anlæg i december 2002, idet der var forløbet mere end 5 år fra såvel skadestidspunktet den 5. november 1994 som stationærtidspunktet den 1. april 1995 og tidspunktet for sagens endelige afslutning. Hvis tilstanden i forbindelse med skadelidtes anmodning om genoptagelse i 1997 var forværret, gøres det gældende, at et krav med relation hertil også er forældet.

Der er udbetalt erstatning til skadelidte i overensstemmelse med Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse af 2. december 1996, og erstatningssagen blev således primo 1997 afsluttet, jf. den dagældende formulering af erstatningsansvarslovens § 11. De undersøgelser og vurderinger, som forsikringsselskabet foretog i tiden efter sagens afslutning kan ikke tages som udtryk for andet end at selskabet ønskede at undersøge mulighederne for om genoptagelsesbetingelserne var opfyldt.

Der er ikke indtrådt nogen væsentlig og uforudset forværring af de gener, der måtte kunne henføres til uheldet den 5. november 1994. Det forhold, at Arbejdsskadestyrelsen i den oprindelige udtalelse muligt har undervurderet

de helbredsmæssige følger, giver ikke grundlag for genoptagelse efter den dagældende erstatningsansvarslovs § 11, idet dette ikke grunder sig på en forværring af skadelidtes helbredstilstand. Det må i overensstemmelse med Retslægerådets besvarelse, herunder navnlig besvarelsen af spørgsmål E lægges til grund, at følger efter skader, som kan henføres til uheldet den 5. november 1994, ikke forværres med tiden.

Også efter Arbejdsskadestyrelsens reviderede udtalelse i maj 2009 vurderes tilstanden efter uheldet at have været stationær den 1. april 1995.

Vedrørende spørgsmålet om årsagssammenhæng har sagsøgeren ikke i fornødent omfang ført bevis for, at de gener, som ligger til grund for Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse, kan henføres til uheldet den 5. november 1994, hvortil bemærkes, at der som fastslået af Retslægerådet er væsentlige forskelle i de forskellige forløbsbeskrivelser og i angivelserne af varige følger, jf. herved Retslægerådets besvarelse af spørgsmål A.

Under alle omstændigheder skal en eventuel erhvervsevnetabsrestitution opgøres efter den dagældende bestemmelse i erstatningsansvarslovens § 8, hvorved bemærkes, at sagsøgeren på tidspunktet for det første færdselsuheld ubestridt var under teoretisk uddannelse på en skole. Endvidere bestrides sagsøgerens erstatningskrav i det hele som udokumenteret.

Topdanmark Forsikring A/S har gjort gældende, at sagsøgerens eventuelle krav er forældet, idet der er forløbet mere end 5 år fra uheldstidspunktet, subsidiært fra stationærtidspunktet og indtil sagens anlæg. Hertil kommer, at sagen utvivlsomt blev afsluttet overfor sagsøgeren i maj/juni 1999. Sagsøgeren har derfor under alle omstændigheder udvist retsfortabende passivitet.

Retslægerådet har i forbindelse med rådets besvarelse af spørgsmål E og spørgsmål 4 udtrykkeligt angivet, at der ikke efter den 5. december 1997 er sket nogen forværring af de af sagsøgerens gener, der eventuelt kan henføres til færdselsuheldet den 24. august 1996.

Sagsøgeren har ikke løftet bevisbyrden for, at der i den mellemliggende periode er indtrådt en udtrykkelig eller stiltiende suspension af

forældelsesfristen.

Sagsøgeren har i forlængelse heraf under alle omstændigheder ikke løftet bevisbyrden for, at der siden sagens afslutning i maj/juni 1999 er indtrådt en væsentlig, uforudset forværring af hendes helbredstilstand, som kan henføres til færdselsuheldet den 24. august 1996, hvorfor betingelserne for en genoptagelse af sagen efter den dagældende erstatningsansvarslovs § 11 ikke er opfyldt.

Endvidere har sagsøgeren ikke løftet sin bevisbyrde for, at der består den fornødne erstatningsbetingede årsagssammenhæng mellem de påberåbte lidelser og færdselsuheldet den 24. august 1996. Hertil kommer, at det fremgår af Retslægerådets udtalelse, at den fornødne erstatningsbetingede årsagssammenhæng ikke er til stede i relation til de påberåbte lidelser.

Der er ikke grundlag for at antage, at Retslægerådets vurdering er forkert eller hviler på et forkert grundlag, og der er således ikke det fornødne sikre grundlag for at tilsidesætte denne vurdering. Der kan til gengæld ikke lægges vægt på Arbejdsskadestyrelsens udtalelse om méngraden og erhvervsevnetabet, hvilken udtalelse ses at være i strid med Retslægerådets vurdering.

Under alle omstændigheder skal en eventuel erhvervsevnetaberstatning opgøres efter den dagældende erstatningsansvarslovs § 8.

Der er intet grundlag for sagsøgerens krav om, at de sagsøgte forsikringsselskaber skal være solidarisk erstatningsansvarlige for sagsøgerens samlede erstatningskrav efter de to færdselsulykker.

Hvis der måtte blive tilkendt sagsøgeren et erstatningsbeløb på baggrund af eventuelle forværringer i hendes helbredstilstand, skal der alene ske en forrentning heraf fra tidspunktet for den eventuelle forværrings indtræden.

Der er intet grundlag for at tilsidesætte den indgåede aftale om sagens afslutning, herunder hverken under henvisning til synspunkter om urigtige eller bristede forudsætninger eller under påberåbelse af aftalelovens § 36, således som dette er gjort gældende af sagsøgeren.

Endelig bestrides sagsøgerens erstatningsopgørelse i sin helhed som udokumenteret.

Dorte har til støtte for sin påstand i adcitationssagen overfor Advokatfirmaet gjort gældende, at advokatfirmaet i forbindelse med behandlingen af sagsøgerens personskadesager har pådraget sig et professionsansvar ved ikke at have iagttaget, at der blev udtaget stævning mod de sagsøgte forsikringsselskaber inden udløbet af forældelsesfristen. Der er således forløbet mere end 5 år fra uheldstidspunkterne, subsidært fra stationærtidspunkterne og indtil advokatfirmaet udtog stævning mod forsikringsselskaberne.

Endvidere har advokatfirmaet fejlagtigt afsluttet sagerne på et tidspunkt, hvor sagerne var utilstrækkeligt og mangelfuldt oplyst, herunder ikke mindst utilstrækkeligt lægeligt belyst, hvilket har påført sagsøgeren et retstab i det omfang, som hun ikke måtte få medhold i sit krav om en genoptagelse af sagerne.

Endelig har advokatkontorets sagsbehandling og rådgivning, herunder undladelse af fornøden rådgivning af sagsøgeren været ansvarspådragende, herunder særligt henset til at advokatkontoret ikke har rådgivet sagsøgeren om de særlig vanskelige genoptagelsesbetingelser i den dagældende erstatningslovs § 11.

Der er den fornødne årsagssammenhæng mellem advokatkontorets uagtsomme handlinger og undladelser i forbindelse med den ydede bistand i sagerne og det retstab, som sagsøgeren måtte have lidt, hvis forsikringsselskaberne måtte få medhold i, at kravene om yderligere erstatning for personskade er fortabt som følge af forældelse eller udvist passivitet eller fortabt af andre årsager.

Advokatfirmaet

Advokatfirmaet har først og fremmest anført, at et eventuelt krav mod advokatfirmaet må forudsætte, at der ville have bestået et krav for skadelidte mod enten TrygVesta Forsikring A/S eller Topdanmark Forsikring A/S, og at der kunne være sket

genoptagelse efter den dagældende erstatningsansvarslovs §11, men at denne adgang er fortabt som følge af forældelse eller passivitet.

Det bestrides, at der består noget krav mod advokatfirmaet.

Indgåelsen af den forligsmæssige aftale med Topdanmark skete som forklaret af advokat _____ efter aftale og i overensstemmelse med skadelidte, og afslutningen af sagen overfor TrygVesta skete ligeledes efter aftale med hende. På et senere tidspunkt tilkendegav skadelidte overfor advokatfirmaet, at hun var af den opfattelse, at hendes helbredsmæssige situation havde forværret sig markant, og på denne baggrund forsøgte advokatkontoret at få sagen overfor TrygVesta genoptaget efter den dagældende erstatningsansvarslovs § 11. Der blev i den forbindelse indhentet en række yderligere speciallægeerklæringer, men efter det foreliggende var der ikke forhold, der kunne berettige til en genoptagelse af sagen.

Der er ikke grundlag for at antage, at sagerne har været utilstrækkeligt lægeligt oplyst i forbindelse med adciteredes sagsbehandling. Tværtimod har advokatfirmaet foranlediget indhentet flere speciallægeerklæringer og yderligere speciallægeerklæringer med henblik på at opnå en forhøjelse af de af Arbejdsskadestyrelsen anslåede procenter. Da man havde opnået et resultat, der ud fra de foreliggende oplysninger syntes tilfredsstillende, blev sagerne efter aftale med skadelidte afsluttet overfor forsikringsselskaberne.

Advokatfirmaet har ikke udvist fejl eller forsømmelser i forholdet til skadelidte. Det kan i den forbindelse ikke anses for ansvarspådragende for advokatfirmaet, at man efter indholdet af de indhentede speciallægeerklæringer havde anbefalet skadelidte at henholde sig til Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse.

Det bestrides, at skadelidte har lidt noget tab, ligesom dennes erstatningsopgørelse i det hele bestrides.

Rettens bemærkninger.

TrygVesta Forsikring A/S.

Sagsøgeren kom til skade ved et færdselsuheld den 5. november 1994, og hendes tilstand må efter de foreliggende lægelige vurderinger, herunder senest Arbejdsskadestyrelsens udtalelse af 6. juli 2009 anses at have været stationær den 1. april 1995.

Sagsøgeren har allerede umiddelbart efter færdselsuheldet – og i hvert fald senest på stationærtidspunktet i april 1995 - været klar over, at hun havde et krav mod forsikringsselskabet. Den 5-årige forældelsesfrist efter forældelsesloven af 1908, jf. lovens § 1, stk. 1, nr. 5, skal derfor regnes fra dette tidspunkt.

Der findes ikke at foreligge forhold, der har kunnet begrunde en suspension af forældelsesfristen. Der er således ikke grundlag for at antage, at sagsøgeren har været i utilregnelig uvidenhed om sit krav. Der findes heller ikke på noget tidspunkt efter stationærtidspunktet at være indtrådt nogen væsentlig og uforudset forværring af sagsøgerens gener efter uheldet den 5. november 1994, hvorfor betingelserne for en genoptagelse i medfør af den dagældende erstatningsansvarslovs § 11 ikke har været opfyldt. Der lægges i denne forbindelse betydelig vægt på Retslægerådets udtalelse om, at følgerne efter skader som de foreliggende ikke forværres med tiden, men at det senere kan blive klarere, hvad følgerne var, jf. herved besvarelsen af spørgsmål E og spørgsmål 4. Den omstændighed, at man muligt kan have undervurderet følgerne af ulykken, findes ikke at udgøre nogen uforudset ændring endsige forværring af sagsøgerens helbredstilstand.

Sagen er anlagt den 4. december 2002 efter udløbet af forældelsesfristen. Allerede som følge heraf tages sagsøgtes påstand om frifindelse til følge.

Topdanmark Forsikring A/S.

Sagsøgeren kom til skade ved færdselsuheldet den 24. august 1996, og hendes tilstand må med hensyn til følgerne efter dette uheld anses at have været stationær den 26. november 1996, således som dette fremgår af de foreliggende lægelige vurderinger, herunder senest Arbejdsskadestyrelsens

udtalelse af 6. juli 2009.

På denne baggrund har sagsøgeren på stationærtidspunktet i november 1996 været klar over, at hun havde et krav mod forsikringsselskabet. Den 5-årige forældelsesfrist efter forældelsesloven af 1908, jf. lovens § 1, stk. 1, nr. 5, skal derfor regnes fra dette tidspunkt.

Med samme begrundelse som anført vedrørende kravet mod TrygVesta Forsikring A/S findes der ikke at foreligge forhold, der kan begrunde en suspension af forældelsesfristen, ligesom der ikke har været grundlag for en genoptagelse af sagen i medfør af den dagældende erstatningsansvarslovs § 11.

Sagsøgerens krav er derfor forældet på tidspunktet for sagsanlægget den 4. december 2002, og allerede som følge heraf tages sagsøgtes påstand om frifindelse til følge.

Advokatfirmaet _____

Efter indholdet og omfanget af den korrespondance, som advokat Erik _____ og andre sagsbehandlere på hans kontor har haft med henholdsvis Tryg-Baltica Forsikring A/S og Topdanmark Forsikring A/S vedrørende en opgørelse af sagsøgerens krav i anledning af de to færdselsuheld, og hvorunder der er blevet indhentet flere speciallægeerklæringer med henblik på at søge at opnå en forhøjelse af det erstatningsbeløb, der i første omgang var tilbudt af forsikringsselskaberne, findes der intet grundlag for at antage, at sagerne har været mangelfuldt eller utilstrækkeligt oplyst under advokatkontorets sagsbehandling.

På baggrund af de lægelige oplysninger, der forelå på tidspunktet for afslutningen af sagen overfor Topdanmark Forsikring, herunder ikke mindst henset til Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse, findes det adciterede advokatkontor ikke at have handlet ansvarspådragende ved at afslutte sagen overfor Topdanmark Forsikring A/S, hvilket skete efter aftale med sagsøgeren.

Det lægges efter advokat [redacted] forklaring til grund, at Dorte er blevet rådgivet om den risiko, der ville være forbundet med at afslå tilbuddet fra Tryg-Baltica om erstatning, herunder at tilbuddet ville bortfalde ved en eventuel forelæggelse for Arbejdsskadestyrelsen. Det lægges videre til grund, at Dorte [redacted] blev rådgivet om muligheden for enten at anlægge en retssag mod Tryg-Baltica eller at søge sagen genoptaget efter erstatningsansvarslovens § 11, og hvorunder det henset til hendes økonomiske forhold var en betingelse for et sagsanlæg, at der kunne meddeles fri proces.

Efter de lægelige oplysninger om Dorte [redacted] helbredstilstand, der forelå på tidspunktet for udløbet af forældelsesfristen, har der som vurderet af advokat [redacted] ikke været noget grundlag for at anlægge en retssag mod Tryg-Baltica Forsikring. Hertil kommer, at der ikke i øvrigt har foreligget oplysninger eller omstændigheder, som har kunne sandsynliggøre, at Dorte [redacted] følger efter færdselsuheldene har været alvorligere end hvad der fremgik af de på dette tidspunkt foreliggende lægelige oplysninger. Allerede som følge heraf findes advokat Erik [redacted] eller andre sagsbehandlere i advokatfirmaet ikke at have handlet ansvarspådragende overfor Dorte [redacted] ved at have undladt at udtage stævning mod forsikringsselskaberne inden udløbet af forældelsesfristen.

Efter sagernes udfald skal statskassen på vegne Dorte [redacted] der er meddelt fri proces uden retshjælpsdækning, betale sagsomkostninger til de sagsøgte og adciterede, jf. retsplejelovens § 312, stk. 1. Det er i den forbindelse ikke tillagt betydning, at der ikke ses at være overensstemmelse mellem sagsøgerens endelige påstande under sagen og den meddelte fri proces til at anlægge anerkendelsessøgsmål, når henses til formuleringen af den meddelte fri proces. Endvidere er det efter omstændighederne ikke i omkostningsmæssig henseende tillagt nogen selvstændig betydning, at der ikke ses at være meddelt sagsøgeren fri proces til at nedlægge en påstand overfor de sagsøgte forsikringsselskaber om solidarisk hæftelse, jf. sagsøgerens mere subsidiære påstand.

Statskassen skal på denne baggrund betale sagsomkostninger til TrygVesta Forsikring med 100.000 kr. Beløbet, der er inklusiv moms, er til dækning af sagsøgtes udgifter til advokatbistand. Beløbet er fastsat under særlig

hensyntagen til sagens omfang, herunder omfanget af sagens forberedelse siden sagsanlæg i 2002.

Med samme begrundelse skal statskassen betale sagens omkostninger til Topdanmark Forsikring A/S med 100.000 kr. Beløbet, der er inklusiv moms, er til dækning af sagsøgte's udgifter til advokatbistand.

Endelig skal statskassen med samme begrundelse betale sagsomkostninger til Advokatfirmaet _____ med 80.000 kr. Beløbet, der er eksklusiv moms, er til dækning af advokateres udgifter til advokatbistand.

Thi kendes for ret:

TrygVesta Forsikring A/S frifindes.

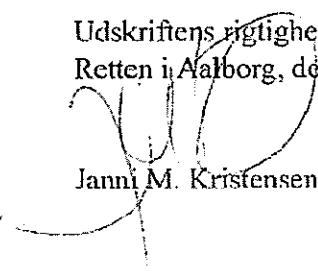
Topdanmark Forsikring A/S frifindes.

Advokatfirmaet _____
frifindes.

Statskassen skal betale sagsomkostninger med 100.000 kr. til TrygVesta Forsikring A/S, med 100.000 kr. til Topdanmark Forsikring A/S og med 80.000 kr. til Advokatfirmaet _____

Niels Toft-Vandborg

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten i Aalborg, den 16. juli 2010.

Janni M. Kristensen, kt. fm. tlf. 96307161